

1984/85:149

Onsdagen den 22 maj em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

9 § Fortsattes behandlingen av bostadsutskottets betänkanden 1984/85:19, 20, 21 och 22 (forts. från prot. 145).

Anf. 153 ANDRE VICE TALMANNEN:

Bostadsutskottets betänkanden 19 och 20 debatterades den 15 maj. Kammaren övergår nu till att debattera bostadsutskottets betänkande 21 om anslag till länsstyrelserna m. m.

Anslag till länsstyrelserna m. m.

Anf. 154 ERIK OLSSON (m):

Herr talman! Beträffande anslag till länsstyrelserna och dessas fördelning av medel till olika verksamheter, som behandlas i bostadsutskottets betänkande 1984/85:21, anser vi i moderata samlingspartiet att behoven varierar från tid till annan.

Vi vill peka på att bostadsbyggandet har sjunkit från ca 100 000 lägenheter per år till ca 30 000. Detta måste påverka resursbehovet för enheter och avdelningar som handlägger dessa frågor. Detta måste även beröra lantmäterienheterna, vilka därför bör kunna göra besparingar.

Med hänvisning till motion 2673 anser moderata samlingspartiet att det finns möjligheter till besparingar inom planverket. Vi föreslår även att priskontoren skall avskaffas, och vi anser att dessas funktion kan ifrågasättas.

Med dessa besparingar anser vi det möjligt att minska länsstyrelsernas anslag med ca 25 milj. kr. för nästa budgetår.

Vidare yrkar vi avslag på anslaget på 600 000 kr. till statsbidrag för kostnader för medborgarvittnen. När medborgarvittnena infördes var moderata samlingspartiet emot förslaget. De tre kommuner det nu gäller anser vi ha en sådan ekonomi att de själva kan stå för sina kostnader.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till moderata samlingspartiets reservationer 1, 5, 6 och 7.

Anf. 155 KJELL MATTSSON (c):

Herr talman! Centerpartiet står bakom bostadsutskottets majoritetsskrivningar på de flesta punkter. Detta kommer närmare att utvecklas av Magnus Persson i hans inlägg.

Jag skall nu bara behandla den motion som jag själv har väckt och följt upp med en reservation i utskottet, nämligen den som handlar om statsbidraget till medborgarvittnen. Det beräknas att detta bidrag för nästkommande budgetår skulle uppgå till 600 000 kr.

Frågan om medborgarvittnena såsom institution är ju inte uppe till behandling i riksdagen i dag – den behandlas av justitieutskottet – men alldeles oavsett vilken inställning man har till systemet som sådant, anser jag att det är felaktigt att ha denna typ av små statsbidrag i avräkningen mellan statlig och kommunal verksamhet. Om man från kommunalt håll finner anledning att ha en verksamhet som medborgarvittnen, bör denna verksamhet helt finansieras direkt av kommunala medel. Någon statlig bidragsgivning på detta område bör enligt min mening inte ske. Detta står också i överensstämmelse med den ställning vi har intagit från centerpartiets sida i den större frågan om de specialdestinerade kommunala bidragen. Vi menar att dessa bör avvecklas och att man bör övergå till en generell skatteutjämning.

Med hänvisning till detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservation 6 och till reservation 8 under förutsättning att riksdagen bifaller reservation 6.

Anf. 156 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Folkpartiet har i skilda sammanhang framhållit vikten av att miljöskydds- och naturvårdsfrågorna handläggs effektivt vid våra länsstyrelser.

Det finns alla skäl att stödja besparingsåtgärder. Det får dock inte vara så att generella sparmetoder ger till resultat att skador uppstår som inte kan repareras.

När det gäller naturvårdsenheterna vid våra länsstyrelser har man där drabbats av att personalförstärkningar inte har kunnat tillföras, trots att de behövs för att klara redan pågående verksamhet. Samtidigt har man tillförts en rad nya uppgifter på miljövårdsområdet. Man har därför haft svårt att både utföra de lagreglerade uppgifter som finns och på ett tillfredsställande sätt ombesörja den förebyggande miljövården.

Det står helt klart att man genom besparingarna framtingat minskningar av verksamheten som på sikt kan ge skador som är dyra att reparera. En del skador är även omöjliga att åtgärda. Vi har från folkpartiet i vår motion uttalat att miljön, grundvalen för vår existens, måste skyddas.

Till sist, herr talman, några ord om den reservation om statsbidrag till medborgarvittnen som är gemensam för moderaterna i bostadsutskottet och Kjell Mattsson.

Jag vill först, med kännedom om systemets fördelar, med tillfredsställelse konstatera att justitieutskottet avstyrkt förslaget från Kjell Mattsson om ett avskaffande av systemet med medborgarvittnen. Talet om att insynen i polisarbetet i stället skulle utföras av ledamöter i polisstyrelsen vittnar om att man inte insett att medborgarvittnena fyller en funktion som aldrig effektivt kan fyllas av just ledamöter i polisstyrelsen. Det är också av betydelse att statsbidraget bibehålls, så att systemet med medborgarvittnen kan införas i fler polisdistrikt än de som nu har detta system.

Jag yrkar bifall till reservationerna 2, 4 och 9.

Anf. 157 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är inte många veckor sedan jag hade en debatt med jordbruksministern om den fråga som också behandlas i detta betänkande, nämligen min motion om ökade resurser till naturvårdsenheten vid länsstyrelsen i Gävleborgs län. Det finns ingen anledning för mig att nu upprepa de goda argument jag framförde i den debatten, och jag nöjer mig därför med att yrka bifall till reservation 3.

Anf. 158 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Bostadsutskottets betänkande 1984/85:21 behandlar anslag till länsstyrelserna. Det har i anledning av budgetpropositionen väckts tolv motioner. Regeringens budgetproposition och förslag till resursfördelning tillstyrks i sin helhet av utskottsmajoriteten. Till nämnda betänkande finns fogade nio reservationer.

Herr talman! Jag skall i korthet beröra dessa reservationer.

Reservation nr 1 av moderaterna är av gammalt känt märke. Moderaterna återkommer till årets riksmöte med upprepade krav om minskade anslag till vissa enheter på länsstyrelserna. Motion nr 2673 av moderaterna innebär en sammanlagd besparing vid lantmäterienheterna, planenheterna och priskon-toren på i runt tal 25 milj. kr. för budgetåret 1985/86. Men – och det är viktigt – moderaterna redovisar inte konkret var regeringen bör sätta in åtgärderna för att klara dessa besparingar. Motionärerna – och i konsekvens därmed också reservanterna – menar att det bör ankomma på regeringen att bestämma detta. Riksdagen skulle därmed ge regeringen fullmakt att fördela resurserna inom de minskade ramar som moderaterna presenterat.

Vi anser att moderaterna bör precisera var, hur och på vilket sätt en besparing i storleksordningen 25 milj. kr. skall ske. Vi har i tidigare debatter och diskussioner efterlyst en mer detaljerad och konkretiserad ståndpunkt från moderaternas sida. Jag lyssnade uppmärksamt till Erik Olsson, moderaternas talesman i dagens debatt, men tyvärr kunde jag inte uppfatta någon mer preciserad analys eller något förslag till hur besparingarna skall gå till i verkligheten. Det är svepande och svärfångade formuleringar i allmänna ordalag som moderaterna alltjämt producerar.

Utskottet konstaterar för sin del att anslagsberäkningen till lantmäteriet för nästa budgetår minskar om vi jämför med innevarande budgetår. Att därutöver minska anslaget kan inte anses försvarbart. Det finns också

*Anslag till läns-
styrelserna m. m.*

moderata motioner där det krävs ökade resurser till vissa län, och därför går inte ekvationen ihop. Sist men inte minst kan vi konstatera att det saknas uppgift om hur stor del av den förordade besparingen på 25 milj. kr. som faller på lantmäteriet.

Utskottet konstaterar att det är svårt, för att inte säga meningslöst, att över huvud taget överväga moderaternas motionsförslag i denna del. Det är alltför opreciserat för att ligga till grund för ett ställningstagande.

Herr talman! Med denna motivering avstyrks reservation nr 1 vad gäller anslagsbehovet vid lantmäteriet. Liknande motivering kan anföras när det gäller reservationerna nr 5 och 7, som jag skall återkomma till.

I reservationerna 2, 3 och 4 behandlas ökade anslag till länsstyrelsernas naturvårdsenheter. Bakom nämnda reservationer står folkpartiet och vpk.

Folkpartiet menar i reservation nr 2 att det generellt skall ges mera resurser till länsstyrelsernas naturvårdsenheter.

Reservationerna 3 och 4 berör framför allt naturvårdsenheten i Gävleborgs län, och vpk och folkpartiet står för var sin av dessa reservationer med något olika motiveringar.

Herr talman! Jordbruksutskottet har i sitt yttrande utförligt redogjort för hur situationen ser ut på miljövårdsområdet. Vi kan bl. a. konstatera att regeringen har aviserat utredningsinsatser som torde beröra naturvårdsenheternas verksamhet. Jordbruksutskottet påpekar i yttrandet, att med hänsyn till det statsfinansiella läget är det nödvändigt att fortlöpande pröva länsstyrelsernas arbetsuppgifter. Med hänvisning till bl. a. detta avstyrker jordbruksutskottet de båda motionerna.

Vpk vill ha en översyn över resursbehovet till naturvårdsenheten i Gävleborgs län. I stort sett med samma motivering som i fråga om de nyss nämnda motionerna avstyrker jordbruksutskottet även denna motion.

Bostadsutskottet instämmer i allt väsentligt i vad jordbruksutskottet har anfört i sitt yttrande om vikten av en aktiv miljövärdspolitik och efterföljande tillsyn av miljöskyddslagen. På grund av det statsfinansiella läget och de av regeringen aviserade utredningsinsatserna avstyrks motionerna. Jag yrkar därmed avslag på reservationerna 2, 3 och 4.

Reservation nr 5 gäller medel till planheterna och priskontoren vid länsstyrelserna. Motiveringen till majoritetens avslag på reservation nr 5 har jag tidigare berört. Planheterna "sitter i samma båt" som lantmäterienheterna. Här finns inte heller någon precisering av hur stor del av besparingsåtgärderna som exempelvis skulle drabba planheterna. I detta läge är det ånyo, konstaterar utskottet, meningslöst att närmare analysera moderatmotionen och reservationen i denna del.

När det gäller priskontoren och deras värdefulla arbete vill jag säga att det inte finns någon anledning att ifrågasätta dessas existens. De gör ett bra jobb genom att följa upp och inrapportera prisutvecklingen med bl. a. de regionala skillnader som här redovisas. Moderaterna är ensamma om att förorda en avveckling av de regionala priskontoren. Jag yrkar därmed avslag på reservation nr 5.

Reservation nr 6 berör statsbidragen till medborgarvittnen. Här har

centern och moderaterna enats om samma formulering. Båda partierna vill avskaffa statsbidragen till medborgarvittnen. Det här är gamla propåer som vi känner igen från tidigare debatter. Utskottsmajoriteten följer regeringens förslag i denna del och tillstyrker anslagen för nästa budgetår. Bakom verksamheten med medborgarvittnen ligger ofta ett hårt vardagsslit, och ur medmänsklig synpunkt bör vi tillstyrka anslagen.

Jag läste en motion till Göteborgs arbetarekommuns årsmöte skriven av ett medborgarvittne som i årtal följt arbetet i polishuset. Hon beskriver hur människor, ofta unga och invandrare, behandlas när de tas in för fylleri eller annat allmänt bråk; ovärdigt, nedsättande och provokativt. Hon ger exempel från sin egen erfarenhet som medborgarvittne med starkt medkännande.

Herr talman! Det är bl. a. med utgångspunkt i dessa erfarenheter vi menar att statsbidragen tills vidare bör utgå till medborgarvittnen. Vi tillstyrker därför statsbidragen till medborgarvittnen för nästa budgetår. Jag yrkar därmed avslag på reservation 6.

Reservation 7 är en följdreservation. Jag kan helt kort yrka avslag på moderaternas reservation, som innebär ett minus på 25,6 milj. kr. till länsstyrelsernas olika enheter – lantmäteri, planenheter, priskontor och statsbidrag till medborgarvittnen.

Centerreservationen 8 gäller ett anslag på 0,6 milj. kr. till medborgarvittnen. Jag yrkar avslag på reservationen och bifall till utskottets hemställan i enlighet med budgetpropositionen.

Slutligen: Beträffande den sista reservationen, reservation 9 från folkpartiet, yrkar utskottsmajoriteten avslag på reservationen och menar att vi på grund av det statsfinansiella läget inte kan tillstyrka ytterligare 4 milj. kr. till länsstyrelsens naturvårdsenheter. Motiveringen till avslagsyrkandet har jag tidigare framfört i denna debatt. Jag yrkar alltså avslag på reservation 9.

Herr talman! Till sist några ord om en motion från Grethe Lundblad och Birthe Sörestedt. Motionärerna vill ha en utvärdering av arbetsituationen vid länsstyrelsernas sociala enheter. De hänvisar till att nya arbetsuppgifter har tillförts nämnda enheter. Utskottet är i dag inte berett att tillstyrka motionen, bl. a. på grund av vissa överväganden som pågår om alkohollagstiftning m. m. Vi förutsätter emellertid att regeringen med uppmärksamhet följer utvecklingen vid de regionala sociala enheterna och funktionerna. Om det visar sig erforderligt återkommer vi till riksdagen med förslag till förändringar i frågan. Med denna motivering avstyrker jag motion 1130.

Herr talman! Därmed har jag i egenskap av utskottets talesman berört aktuella frågeställningar och yrkar bifall till hemställan i bostadsutskottets betänkande på samtliga punkter.

Anf. 159 ERIK OLSSON (m) replik:

Herr talman! Man kritiserar oss för att vi inte har preciserat de 25 miljoner som vi vill pruta på. Men det är numera ganska vanligt att man ger institutioner i uppgift att göra vissa nedskärningar. Då går man inte fram med pekpinnen utan man säger att institutionerna bör dra ned sina utgifter si och så mycket – jag åsyftar rambudget, jag tänker på skolväsendet, det militära

Onsdagen den
22 maj 1985

*Anslag till läns-
styrelserna m. m.*

försvaret, osv. Därför anser vi att man inte heller här skall gå fram med pekpinnen utan man skall tala om att Svea rikets finanser är sådana att vi måste skära ned överallt och att även länsstyrelserna måste känna av detta – t. ex. genom att lägenhetsbyggandet minskar. Det måste finnas sådana möjligheter. Vi kan inte bara fortsätta att låna pengar och tro att vi på så vis skall klara finanserna.

Med det exempel som drogs upp här från Göteborg när det gäller medborgarvittnen riktas man udden mot poliskåren och menar att den skulle missbruka sina befogenheter vid upptagande av vittnesmål m. m. Det är tråkigt för kåren att man verkligen vill göra sådana påståenden.

Herr talman! Jag vill åter yrka bifall till våra reservationer 1, 5, 6 och 7.

Anf. 160 KJELL MATTSSON (c) replik:

Herr talman! Vi diskuterar i dag inte hurvida systemet med medborgarvittnen skall finnas eller ej. Den frågan har riksdagen i annat sammanhang behandlat. Jag begärde ordet bara för att konstatera att majoritetens motivering för att behålla ett litet anslag på 600 000 kr., som är ganska betydelselöst i den kommunala budgeten i de kommuner där medborgarvittnesverksamheten pågår, är att poliskåren uppför sig på ett sådant sätt att man måste ha en speciell kontroll av den. Den uppträder alltså tvärtemot vad poliskårens instruktioner och föreskrifter ålägger den att göra.

Anf. 161 MAGNUS PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att moderaterna är ensamma om förslagen till kostnadsbesparingar, fränsett den lilla del som är på 0,6 milj. kr.

Om ni säger att det skall göras indragningar vid plan- och lantmäterienheterna borde ni moderater faktiskt, Erik Olsson, ha kunnat precisera er. Jag hänvisar till utskottets betänkande, där vi anför att det är mer eller mindre meningslöst att diskutera denna fråga eftersom moderaterna inte kan precisera sig.

Moderaterna borde, herr talman, ha lärt av tidigare debatter, och jag hoppas att de till kommande budgetår mera preciserar var åtgärderna bör sättas in. Nu talas det bara om besparingar i allmänna, svepande ordalag. Det enda vi kan konstatera är att man har bedömt besparingarna till 25 milj. kr.

Det jag sade om medborgarvittnen var att ett medborgarvittne i en motion till Göteborgs arbetarkommun hade berättat hur hon upplevde sin vardagliga tillvaro. Jag tror att det är bra att statsmakterna har initierat systemet med medborgarvittnen. Det utgår i och för sig inte speciellt stora bidrag till verksamheten, men jag är inte säker på att medborgarvittnena hade tillkommit om inte staten en gång hade tagit initiativet till dem.

Det är mot denna bakgrund, herr talman, som vi från majoritetens sida tillstyrker budgetpropositionens förslag när det gäller medborgarvittnen.

Anf. 162 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Herr talman! Länsstyrelsernas sociala funktion har vitt skilda arbetsuppgifter. Förutom handläggningen av alkoholärenden, som också tidigare

sköttes inom den sociala enheten, tillkom vid socialtjänstströformen nya uppgifter. Den sociala funktionen skulle dels vara förmedlare mellan central och lokal nivå, dels vara samordnare och rådgivare.

Arbetet på länsnivå bör ha karaktären av övergripande och generella insatser. Utrymme för att anlägga sociala aspekter på samhällsplaneringen måste ges. Likaså måste man få möjligheter att ta det tillstånds- och uppföljningsansvar som enligt socialtjänstlagen åligger den sociala funktionen.

Sedan den sociala funktionen fick ansvar för LVM-ärenden har arbetet förskjutits från övergripande uppgifter till individärenden. Arbetet med LVM-ärenden har visat sig mer omfattande och tidskrävande än beräknat. Personliga besök, resor och ärendenas brådskande karaktär fordrar betydande insatser, som dominerar den sociala funktionens arbete och försvårar prioriteringar.

En försöksverksamhet inom länsstyrelsernas område skall påbörjas i Norrbottens län. Statskontoret har utformat ett förslag till en samordnad statlig länsförvaltning och en från länsstyrelsen fristående skatteförvaltning. Förslaget tar också upp en del aspekter som direkt har inverkan på den sociala funktionen. Bl. a. betonas att den sociala funktionen skall kunna lämna råd till kommuner och allmänhet. Dessutom framhålls att det krävs god kunskap för att stödja kommunerna och för att utöva tillsyn över kommunernas verksamhet. Andra uppgifter är att bistå med råd i metodfrågor och att anlägga sociala aspekter på den regionala planeringen.

Bostadsutskottet är, med hänvisning till den utredning som pågår inom alkohollagstiftningens område och till den korta tid som de sociala funktionerna har varit i bruk, inte berett att nu förorda en utvärdering, men förutsätter att regeringen följer utvecklingen.

Socialberedningen har i sitt betänkande med förslag till ny lagstiftning inom psykiatri föreslagit en s. k. insynsnämnd. Ett sådant förslag kan innebära att ytterligare individärenden tillförs de sociala funktionerna.

Vi motionärer förväntar oss att det görs en samlad bedömning med utgångspunkt i Norrbottensprojektet och det arbete som pågår inom utredningen på alkohollagstiftningens område samt att de synpunkter som nu framförts beaktas innan nya uppgifter läggs på länsstyrelsernas sociala funktion.

Om inte en sammanvägning görs, kan man riskera att den redan nu besvärliga situationen förvärras och att socialtjänstens intentioner inte kommer att kunna uppfyllas. Det behövs resurstillskott eller avlastning.

Trots de sociala funktionernas korta tillvaro har svåra arbetsproblem redan dykt upp. Det är angeläget att regeringen nu följer utvecklingen, så att de sociala funktionernas viktiga arbetsuppgifter inom den regionala planeringen inte får stå åt sidan.

Reformerna på det sociala området syftade till att skapa ett bättre samhälle för människorna. Vi motionärer anser att den regionala förvaltningen måste få praktiska möjligheter att leva upp till detta och förutsätter i likhet med utskottet att regeringen med uppmärksamhet följer utvecklingen och om så

*Anslag till krono-
fogdemyndigheter-
na, m. m.*

visar sig erforderligt för riksdagen redovisar förslag till förändringar i frågan.
Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om bostadsutskottets betänkande 22.)

Anf. 163 ANDRE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera bostadsutskottets betänkande 22 om anslag till lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna m. m.

Anslag till kronofogdemyndigheterna, m. m.

Anf. 164 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Centerpartiet motsätter sig en reducering av antalet kronofogdedistrikt. Det markerade vi mycket klart senast för ett år sedan, då frågan behandlades här i denna kammare.

Vi sade då också att om en översyn skall göras, måste den ta fasta på de fördelar som en decentraliserad distriktsindelning har och den effektivitet som finns hos de små distrikten. Förslagen om en centralisering avvisades därmed. Vi menar att den personkänedom och lokalkänedom som finns framför allt inom de mindre kronofogdedistrikten är en viktig förutsättning för att kronofogdemyndigheterna skall kunna fungera på ett riktigt sätt gentemot allmänheten.

Numera råder det bred enighet om att frågan om exekutionsväsendets framtida organisation bör anstå tills vidare, vilket också har anförts av finansministern i årets budgetproposition. Riksdagen uttalade detta redan i beslut vid föregående riksmöte. Också bostadsutskottet har anslutit sig till denna uppfattning. Det är bra så långt.

Men ett anstånd med frågan om indelningen i antalet kronofogdedistrikt innebär ju, om riksdagens beslut skall följas, att inga förändringar skall vidtas som banar väg för en annan distriktsindelning än den som hittills diskuterats. Från centerns sida menar vi att både förslaget i budgetpropositionen och utskottsmajoritetens ställningstagande till detta innebär att man på den punkten går händelserna i förväg.

I budgetpropositionen föreslås förändringar i förfarandet vid tillsättning av chefstjänster i de små kronofogdedistrikten med endast en kronofogde. Det skall enligt förslaget bli möjligt att vakantsätta sådana lediga chefstjänster. Vissa administrativa funktioner, t. ex. den övergripande ledningsfunktionen, planering och budgetfrågor, skall kunna förläggas till en annan kronofogdemyndighet i länet.

Det här är, som vi ser det, ett sätt att bereda vägen för en nedläggning av de små kronofogdedistrikten. Det är ett sätt att bakvägen snabbt och smidigt genomdriva den centralisering som har förespråkats av riksskatteverket och andra.

Förslaget medför att politikerna lätt kan förbigås i sådana viktiga regionalpolitiska och servicemässiga ärenden som det här är fråga om. Möjligheterna öppnas nu för tjänstemannaorganisationen att själv göra de förändringar som föreslagits. Det kan vi inte ställa upp på.

Intill dess annat beslut är fattat i organisationsfrågan måste självfallet de mindre distrikten behållas som självständiga och arbetsdugliga enheter, och de bör också få tillräckliga resurser för att bedriva en meningsfull verksamhet. Detta föreslår vi i reservation nr 1. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den.

Reservation nr 2 berör resurstilldelningen till kronofogdemyndigheterna. Som jag nyss nämnde är förutsättningen för att de små kronofogdedistrikten på ett meningsfullt sätt skall kunna utföra sin verksamhet att de får tillräckliga resurser. Även på den punkten missgynnar regeringens förslag de små arbetstygda distrikten. Enligt regeringens förslag har länsstyrelsen frångått möjligheten att fördela de återförda besparingsmedlen på de olika kronofogdedistrikten. De skall i stället fördelas av riksskatteverket centralt. Det finns stor risk att medlen då går till de större distrikten och att de små blir utan. Fördelningen enligt denna metod föregående budgetår visar på detta. Av totalt 81 distrikt fick endast 31 distrikt del av de återförda besparingspengarna. Vi menar att den föreslagna transaktionen med pengar fram och tillbaka – och med inlagda centraldirigerande styrinstrument – är både felaktig och krånglig.

I reservation nr 2 tillstyrker vi bifall till motionskrav på att länsstyrelserna själva skall fördela nettoeffekten av besparingen och därmed tillgängliga resurser på sina egna kronofogdedistrikt. Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Herr talman! 7,2 milj. kr. kostar det samhället att administrera den på regeringens förslag införda nya fastighetsskatten. Vi har motsatt oss skatten och följaktligen – om vårt förslag vunnit bifall – inte behövt belasta anslaget med dessa ytterligare miljoner. Riksdagsmajoriteten har avslagit våra förslag om ett slopande av fastighetsskatten. Trots detta anser vi att kostnaderna för administration av fastighetsskatten bör klaras inom ramen för en oförändrad resurstilldelning.

Jag ber därmed slutligen, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 4.

Anf. 165 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! I vpk:s partimotion 470 föreslås åtgärder mot fastighetsspekulationen. Den del av motionen som nu behandlas gäller frågan om indrivningen av obetalda skatter på realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar.

Dessa båda saker har utan tvivel ett visst samband, även om utskottet inte tycks se det så. Spekulationerna på fastighetsmarknaden tenderar att öka. Vi hade en väsentlig ökning av fastighetsspekulationerna och även av den svarta handeln med hyresfastigheter under 60- och 70-talen. Under ett par år var det möjligen en viss dämpning, men nu är det alltså återigen en tendens till ökning. Det finns alltså skäl att känna oro över fastighetsspekulationen och de effekter den får.

Onsdagen den
22 maj 1985

*Anslag till krono-
fogdemyndigheter-
na, m. m.*

När bostäder och bostadsfastigheter byter ägare till priser som i många fall är högt uppdrivna – extremt högt uppdrivna i vissa delar av landet – blir det självfallet stora summor som tas upp till realisationsvinstbeskattning.

I motion 470 föreslår vi åtgärder för att motverka denna typ av spekulation, men jag finner ingen anledning att nu gå in på dessa förslag. Men i detta sammanhang bör man också väga in frågan om indrivningen av de taxerade realisationsvinstskatterna. Jag vill påstå att utskottet i detta avseende varit något njuggt. Bostadsutskottet utgår ifrån det som skatteutskottet har sagt utan att ta hänsyn till sammanhanget. Det är i och för sig riktigt när skatteutskottet i sitt yttrande säger att man vid indrivning inte har olika rutiner beroende på varifrån restförda skatter härrör. Det är inte heller det vi i grunden menar, utan vi menar att det ofta är fråga om stora summor i realisationsvinsthänseende när det gäller hyresfastigheterna och att det självfallet är där angelägenheten att effektivisera indrivningen kommer in.

Vi har tidigare under många år i riksdagen lagt fram förslag om ökade resurser till kronofogdemyndigheterna, som alltså har att verkställa dessa indrivningar. Vi har i år inte gjort på samma sätt. Men som tidigare talare har sagt råder det stor enighet om att vi för närvarande inte skall förändra kronofogdemyndigheternas indelning. När majoriteten inte tidigare har velat satsa på ökade resurser till kronofogdemyndigheterna menar vi att det är viktigt att de fall där det rör sig om stora pengar prioriteras. Önskemål om sådana här åtgärder har också uttryckts i budgetpropositionen. Det är åtgärder som går i samma riktning som vi i flera år i uttalanden har begärt av riksdagen.

Det kan väl sägas att de ökade satsningarna på vissa ADB-hjälpmedel och REX-systemet inom exekutionsväsendet i viss mån kan bidra till att effektivisera indrivningen. Men jag tror att man är tvungen att se litet annorlunda på bl. a. fastighetsspekulationens effekter i fråga om reavinstbeskattningen. De här fastigheterna byter inte sällan ägare, vilket sker i olika bolagskonstruktioner som till yttermera visso i ett slutskede går i någon form av konkurs. Det gör det svårt att få in skatten. Därför menar jag att det är viktigt att man på ett mycket tidigare stadium än som nu sker effektiviserar indrivningen av de här medlen. Det är också vad vi har avsett med vår motion.

Med detta, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till reservation 3.

Anf. 166 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Bostadsutskottets betänkande 1984/85:22 behandlar anslag till de lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna. Fem motioner har inkommit med förslag till ändringar i regeringens budgetproposition. Utskottets majoritet avvisar motionskraven och tillstyrker regeringens budgetförslag i dess helhet.

De motioner som lagts fram har slutligen utmynnat i fyra reservationer. Tre av dem har partibeteckningen c och en partibeteckningen vpk.

Frågan om exekutionsväsendets framtida organisation har diskuterats vid åtskilliga tillfällen i Sveriges riksdag. Riksdagens revisorer har också

behandlat frågan. Skatteutskottet underströk i sitt betänkande angelägenheten av att få till stånd en mera väl fungerande och effektivare skatteförvaltning.

I avvaktan på kompletterande utredningar borde frågan om landets indelning i kronofogdedistrikt anstå, däremot borde exekutionsväsendets arbets- och personalorganisation successivt anpassas till nya förutsättningar.

Nu säger finansministern i propositionen att frågan om exekutionsväsendets framtida organisation bör anstå tills vidare. De mest resurssvaga kronofogdemyndigheterna bör få 5 milj. kr. för att klara vissa arbetsuppgifter och lindra effekterna av en ojämn resursfördelning myndigheterna emellan. Finansministern säger vidare att det i vissa distrikt kan vara förenat med svårigheter att exempelvis återbesätta tjänsten som kronofogde när den blivit vakant. Ledningsfunktion och vissa administrativa funktioner kan i en del fall skötas från en annan kronofogdemyndighet inom länet. Detta har väckt debatt och en viss oro bland berörda kronofogdedistrikt. Centerns motion 2145 får ses mot bakgrund av dessa rader av finansministern i budgetpropositionen.

Utskottsmajoriteten menar att de åtgärder som finansministern föreslår ligger inom ramen för att på bästa sätt tillvarata tillgängliga resurser inom befintlig organisation och därmed bedriva verksamheten så rationellt som möjligt. Åtgärderna innebär ingen indragning av antalet distrikt. Därmed strider de inte mot riksdagens tidigare uttalanden om den framtida organisationen.

Nu säger Agne Hansson, reservanternas talesman, i sitt inlägg att man bakvägen försöker manövrera och till viss del går för långt när det gäller att förbereda framtida omorganisation. Det finns en annan viktig, bidragande orsak till att det är vissa svårigheter att återbesätta chefstjänsterna inom vissa kronofogdedistrikt. Det är näringslivet och revisionsbyråerna som lockar till sig de bästa krafterna från myndigheterna. Detta är också en problemställning som man möter när återbesättning av dessa tjänster aktualiseras. Man märker detta på riksskatteverket, på departementet och ute i länen. Det här är ett problem, herr talman, som vi alltför sällan hör företrädare för de borgerliga partierna ta upp och fråga: Hur skall vi klara det här i framtiden?

Till den aktuella reservationen vill jag säga: Vi tycker att man från centerns sida övervärderar vikten av att en eller annan chefstjänst inom nuvarande organisation blir vakant. Att tro att det skulle äventyra det aktuella distriktets fortsatta öden och äventyr är att se spöken mitt på ljusa dagen. Det är en felsyn och en feltolkning, enligt vårt förmenande.

Bostadsutskottet delar skatteutskottets tidigare bedömning och anser att de föreslagna effektiviseringsåtgärderna bör kunna vidtas inom ramen för nuvarande organisation. Dessutom, herr talman – och det är viktigt – bör regeringen i lämpligt sammanhang återkomma till frågan och redovisa effekterna av de i budgetpropositionen förordade åtgärderna.

Jag yrkar därmed avslag på reservation 1.

Reservation 2 gäller resurstilldelningen till kronofogdemyndigheterna. Där har finansministern spenderat 5 milj. kr., som skall återföras till särskilt

Onsdagen den
22 maj 1985

*Anslag till krono-
fogdemyndigheter-
na, m. m.*

arbetstygda distrikt. Därför anser vi från utskottsmajoriteten att det är en onödig motion och reservation som föreligger. De krav på extra pengar som har framställts i motion 1473 har redan tillgodosetts av finansministern, och vi tror att riksskatteverket bäst kan bedöma den här frågan.

Med anledning av detta yrkar jag avslag på reservation 2 av Kjell Mattsson och Agne Hansson.

Reservation 3, slutligen, av Tore Claeson från vänsterpartiet kommunisterna behandlar frågor om indrivning av obetalda reavinstskatter m. m. Yrkandet om effektivisering av indrivningen av obetalda skatter på reavinstskatter skulle gynna en social bostadspolitik, menar motionärerna. Tommy Franzén har i sitt inlägg ytterligare markerat reservationens betydelse och menar att vi från utskottsmajoritetens sida är alltför ljumma till den här problemställningen.

Herr talman! Skatteutskottet säger i sitt yttrande att man vid indrivning inte har olika rutiner, baserade på varifrån restförda skatter härrör. Rätt nyligen har en allmän plan utarbetats för effektivisering och förbättring av indrivningsresultatet. Här kan bl. a. nämnas ökade satsningar på mer omfattande och svårbehandlade indrivningsfall samt införande av det ADB-baserade redovisningssystemet för exekutionsväsendet, det s. k. REX-systemet.

Skatteutskottet pekar också på det nyligen antagna och utökade förslaget till utvidgning av det allmännas möjligheter att ta i anspråk obetalda skatter och avgifter för betalning av fordringar som samhället har på återbetalningspliktiga juridiska personer.

Skatteutredningens arbete syftar också till att över huvud taget effektivisera kronofogdemyndigheternas verksamhet. Bostadsutskottet delar i allt väsentligt skatteutskottets uppfattning. Det omfattande utrednings- och effektiviseringsarbete som pågår är tillräckligt, och vi anser inte att ytterligare särskilda åtgärder är påkallade i dagsläget. Med denna motivering yrkar jag avslag på reservation nr 3.

Slutligen ett par ord om reservation nr 4. Där har samtliga borgerliga partier enats om att på nytt aktualisera den av riksdagen beslutade fastighetsskatten. För arbetsuppgifterna med den införda fastighetsskatten har skattemyndigheterna tidigare tillförts en extra resurs. Motionen som här presenteras följer ett gammalt, känt mönster. Riksdagen har tidigare behandlat och konsekvent avslagit motionskraven. Utan att i dagens debatt gå in på själva sakfrågan – fastighetsskattens vara eller inte vara – vill jag helt kort yrka avslag på reservation nr 4 och bifall till bostadsutskottets hemställan på samtliga punkter.

Anf. 167 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Magnus Persson sade att frågan om kronofogdedistriktens indelning och reformering diskuterats vid åtskilliga tillfällen och att man har diskuterat olika lösningar. Det är riktigt. Anledningen till att man hållit på så länge och diskuterat många olika lösningar är att man varit oense i sak om hur man skall ha det. För oss är det självklart att man då väntar med att fatta

beslut tills detta klarats ut genom de ytterligare utredningar som fordras. Vi menar att det här förslaget går händelserna i förväg.

Varför, Magnus Persson, har det här väckt debatt och oro hos allmänheten? Jo, därför att allmänheten i det förslag som finansministern här har lagt fram ser en nedläggning bakom hörnet.

Vidare säger Magnus Persson att förslaget inte innebär någon indragning. Ja, vad är skillnaden? Man skall låta bli att återbesätta chefstjänsten, och man flyttar över de lednings-, planerings- och budgetfunktioner som finns på de distrikten till ett annat distrikt. Skillnaden mellan den förändringen och att lägga ned distrikten är inte särskilt stor. Det är naturligtvis inte lätt att åter inrätta ett sådant litet distrikt om man en gång tagit bort chefstjänsten där.

Sedan till reservationen om resursöverföringen. Vad är det egentligen, Magnus Persson, för vits med att först spara 10 milj. kr. och sedan betala tillbaka 5 milj. kr. och göra det från centralt håll? Ingen kan ju bättre än länsstyrelserna själva bedöma behovet lokalt och därmed också fördela resurser på bästa sätt, menar vi. Det bör därför i fortsättningen liksom hittills vara länsstyrelserna som gör den bedömningen. Vad finns det för anledning att byråkratisera och krångla till det här och dessutom lägga in en centralstyrning på vägen?

Anf. 168 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Det är inga stora åsiktsskillnader som råder mellan utskotts-majoriteten och reservanterna i den här frågan.

Jag tycker att Agne Hansson som reservanternas talesman stirrar sig blind på att man vakansätter en tjänst. Jag har talat med företrädare för både departementet och riksskatteverket, och de säger att detta *inte* kommer att vara avgörande vid en eventuell framtida omorganisation. Jag tycker att reservanterna ser spöken mitt på ljusa dagen. Det kommer som sagt inte att vara avgörande för kronofogdedistriktens fortsatta existens, utan de besluten vilar på helt andra bedömningar. Jag tycker med andra ord att reservanterna övervärderar detta.

Även när det gäller omfördelningen av dessa pengar är det en strid om påvens skägg. Vi tycker att reservationen är i princip onödigt. De resurssvaga kronofogdemyndigheterna skall enligt budgetpropositionen erhålla 5 milj. kr. Fördelningen av pengarna bör rimligen ske via riksskatteverket.

Det är egentligen på dessa två punkter som vi inte är överens. Jag tror att Agne Hansson målar upp en bild i alltför mörk dager, när han i dag för reservanternas talan.

Anf. 169 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Det kan i dag synas som om det är små åsiktsskillnader. Men med kännedom om den centraliseringsiver som finns i regeringen och i regeringspartiet är vi naturligtvis misstänksamma inför framtiden. På dessa två punkter finns det en tendens mot en ökad centralisering, vilket vi vill bromsa i tid.

Onsdagen den
22 maj 1985

*Anslag till krono-
fogdemyndigheter-
na, m. m.*

Anf. 170 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Sakläget är att det inte sker någon som helst indragning av något distrikt. Det tycker jag är det tyngst vägande argumentet. Det finns ingen respons för Agne Hanssons resonemang om att regeringspartiet är för centralisering.

Överläggningen var härmed avslutad.

Bostadsutskottets betänkande 19

Mom. 1-6

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 7 (förvaringsutrymmen för matvaror)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservationen av Tore Claeson – bifölls med acklamation.

Bostadsutskottets betänkande 20

Mom. 1 (UDS-projekt)

Utskottets hemställan bifölls med 174 röster mot 117 för reservation 1 av Kjell Mattsson m. fl.

Mom. 2 (ett nytt system för finansiering av bostadslån m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Kjell Mattsson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande 21

Mom. 3 (resursbehovet vid lantmäterienheterna)

Utskottets hemställan bifölls med 222 röster mot 69 för reservation 1 av Rolf Dahlberg m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 5 (länsstyrelsernas naturvårdsenheter)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Olle Grahn – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (naturvårdsenheten i Gävleborgs län)

Hemställan

Utskottets hemställan – som ställdes mot hemställan i reservation 3 av Tore Claeson – bifölls med acklamation.

Motivering

Utskottets motivering – som ställdes mot den i reservation 4 av Olle Grahn anförda motiveringen – godkändes med acklamation.

Mom. 8 (planenheterna och priskontoren)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Rolf Dahlberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (statsbidrag till medborgarvittnen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Kjell Mattsson m. fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande 22*Mom. 1* (kronofogdemyndigheternas struktur)

Utskottets hemställan bifölls med 241 röster mot 50 för reservation 1 av Kjell Mattsson och Agne Hansson.

Mom. 2 och 3 (resurstilldelningen till kronofogdemyndigheterna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Kjell Mattsson och Agne Hansson – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (effektivare indrivning av obetalda reavinster)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Tore Claeson – bifölls med acklamation.

Mom. 5

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 6 (anslag till Lokala skattemyndigheterna)

Utskottets hemställan bifölls med 163 röster mot 130 för reservation 4 av Kjell Mattsson m. fl.

10 § Tullförrättningsavgifter, m. m.

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1984/85:26 om anslag för budgetåret 1985/86 till tullverket m. m. (prop. 1984/85:100 delvis).

Anf. 171 KARL BJÖRZÉN (m):

Herr talman! Den viktigaste fråga som behandlas i skatteutskottets betänkande 26 är utan tvivel regeringsförslaget om s. k. tullförrättningsavgifter. Som bekant har förslaget blivit föremål för kritik från många håll. Kritiken har också i viss mån haft effekt. Det förefaller som att regeringen har att se fram emot ett välförtjänt bakslag i och med att socialdemokraterna i närings- och skatteutskotten har avstyrkt regeringsförslaget när det gäller tullförrättningsavgifter inom passagerartrafiken. Från moderat håll skulle vi naturligtvis ha varit ännu mer tillfreds om socialdemokraterna hade tagit

steget fullt ut och avstyrkt propositionen i dess helhet beträffande förslag till tullförrättningsavgifter, dvs. att man hade avvisat sådana avgifter även när det gäller godstrafiken. Så har nu inte skett, och därför står vi här oeniga på den punkten.

Den kritik som framförts mot förslaget är av två helt skilda slag. Först och främst har kritiken med den konstitutionella frågan att göra. Från moderata samlingspartiets sida har vi som bekant länge talat för en ökad användning av avgifter på offentliga tjänster. Men det skall också vara fråga om avgifter i regeringsformens mening. Vi är nu kritiska mot att gränsen mellan avgifter och skatter har blivit något flytande.

I det här fallet säger vi oss att förrättningsavgifterna med den utformning som föreslagits av regeringen måste hänföras till en form av beskattning. Då är det inte möjligt för riksdagen, enligt vår mening, att lämna något bemyndigande till regeringen att besluta om dessa s. k. avgifter.

Under föregående riksmöte var likartade frågor uppe till behandling i konstitutionsutskottet och i debatten här i kammaren, och en minoritet, bestående av representanterna för alla tre borgerliga partierna, framhöll då att man ansåg de aktuella förslagen tvivelaktiga ur grundlagssynpunkt och att det var angeläget att klarhet skapas när det gäller gränsdragningen mellan skatter och avgifter.

Det ärende som behandlas i dag understryker ytterligare behovet av en sådan översyn. Jag vill gärna vädja till socialdemokraterna att medverka till att en sådan översyn kommer till stånd. Det är naturligtvis olyckligt att partierna är oeniga i en så grundläggande fråga om tolkningen av regeringsformen.

En annan sida av den kritik som framförs rör de närings- och handelspolitiska frågorna.

Vi anser att det är både överraskande och olyckligt att regeringsförslaget, som det är utformat, innebär en nästan total förändring av Sveriges politik på det handelspolitiska området. I stället för att vilja förstärka frihandeln och motarbeta protektionism så föreslår man nu åtgärder i rakt motsatt riktning.

Från moderat håll kan vi inte finna annat än att förslaget, som det föreligger, knappast kan anses förenligt med GATT:s regler och i varje fall står i strid mot andan i GATT-avtalet. Vi anser också att det står i strid med de överenskommelser som träffats både inom ramen för det nordiska samarbetet och för samarbetet mellan EFTA-länderna och EG.

Vi hade därför, som sagt, hoppats och önskat att socialdemokraterna skulle ha dragit tillbaka detta förslag och inte tagit upp det till beslut i kammaren. Nu kan vi bara hoppas att utgången ändå blir den att regeringsförslaget förlorar voteringen.

Det finns andra synpunkter man kan anlägga på detta förslag. Det påverkar konkurrensen på ett olyckligt sätt för många företag och orter i landet. Det är också kostnadsuppdrivande och påverkar alltså inflationsbekämpningen på ett felaktigt sätt. Detta är kanske inte den viktigaste aspekten, men många bäckar små gör en stor å. och i varje fall verkar det åt fel håll.

Jag vill mot bakgrund av detta yrka bifall till reservationerna 4 och 5 i betänkandet.

Jag vill också ta upp en annan fråga. Det gäller en moderat motion om en frizon kring Arlanda flygplats. Detta behandlas i reservation 3. Där har vi försökt beskriva de fördelar som enligt vår mening kan uppnås genom att anordna en sådan frizon. Jag tycker att majoritetens motivering för att avstyrka den motionen är mycket svag. Jag skulle vilja fråga utskottets talesman om han inte håller med om att ett arrangemang med en frizon kan medföra fördelar som är större än dem man kan uppnå genom hemtagningssystemet och förvaring av varor på tullupplag.

Med detta vill jag också yrka bifall till reservation 3 i betänkandet.

Anf. 172 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande nr 26 behandlas anslag till tullverket för budgetåret 1985/86. I detta sammanhang berörs också tullverkets rätt att finansiera en del av sin verksamhet med avgifter. Detta är ingen nyhet – så har skett tidigare – men det som i år speciellt skapat uppmärksamhet är förslaget i propositionen att ge tullverket rätt att ta ut en särskild avgift vid allt arbete utanför ordinarie arbetstid. Ordinarie arbetstid är enligt förslaget måndag–fredag kl. 7.00–16.00. Vid övertid skall avgift debiteras efter en tidtaxa, motsvarande 125 kr. per person och halvtimme. Avgiften skulle ge statsverket en inkomstförstärkning på mellan 50 och 100 milj. kr.

Ett införande av avgiften skulle innebära en stor orättvisa mot mindre orter med hamn. Särskilt svåra problem skulle uppstå i orter där färjetrafiken bedrivs med små och få fartygsenheter och med anlöp utspridda över hela eller största delen av dygnet. I en del fall skulle ett genomförande av förslaget i propositionen sannolikt medföra att all trafik skulle upphöra.

Man kan också starkt ifrågasätta om förslaget inte strider mot de internationella överenskommelser som vårt land ingått för att främja frihandeln och kontakten länder emellan.

Tullkontrollen sker för att tillvarata det allmännas intresse, och skall denna avgiftsbeläggas måste man starkt ifrågasätta om inte denna avgift snarast är en skatt.

Även om utskottsmajoriteten nu föreslår att avgiften skall begränsas till godstrafiken, så innebär ändå förslaget påtagliga brister i konkurrenshänsende, eftersom avgiften kommer att belasta transportmedlen olika. Statens järnvägar kommer att slippa att betala avgiften på grund av de särskilda rutiner som införs för järnvägstransporter. Vidare kommer avgiften att särskilt drabba vissa kommuner som gjort stora investeringar i hamnanläggningar. Framför allt kommer Skånes kommuner att drabbas och belastas i orimligt och oproportionellt hög grad av avgifterna. Dessutom kommer konkurrensen att snedvridas mellan glest trafikerade hamnar och hamnar i närheten av dem som har stor trafik. Alldeles speciellt kan Landskrona kommun komma att drabbas. Det kan inte uteslutas att avgifterna tvingar vissa färjelinjer till nedläggning eller inskränkningar, med alla de problem detta innebär i form av försämrade transportmöjligheter, förlorade arbetstillfällen etc.

Onsdagen den
22 maj 1985

*Tullförrättningsav-
gifter, m. m.*

Utskottsmajoriteten tycks vara medveten om allt detta men godtar ändå en ökning av avgiftsuttaget och överlåter åt tullverket att finna praktiska lösningar. Detta gör utskottsmajoriteten utan att veta något om huruvida det går att finna sådana lösningar eller hur sådana regler skall utformas.

Knappast i något annat ärende har vi utskottsledamöter fått så många brev och uppvakningar som just i denna fråga. Oberoende av partitillhörighet har representanter för kommuner, föreningar och organisationer uttalat sin oro för ett genomförande av detta avgiftssystem.

Med tanke på den starka reaktionen mot förslaget, med tanke på den tveksamhet som råder om huruvida förslaget överensstämmer med våra handelspolitiska åtaganden och med tanke på den totala ovissheten om den slutliga utformningen av avgiftssystemet, borde riksdagen avslå det nu föreliggande förslaget.

Till utskottsbetänkandet har också fogats en reservation angående en regional ledningsverksamhet. Här är frågan huruvida en försöksverksamhet skall fortsätta eller om den nuvarande verksamheten skall vidareutvecklas. Centerns ledamöter i utskottet anser att den sistnämnda vägen är den bästa.

Herr talman! Med vad jag nu anfört yrkar jag bifall till reservationerna 1, 4 och 5 och i övrigt till utskottets förslag.

Anf. 173 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 2, 4 och 5 och vill till stöd för det åberopa vad Kjell Johansson har sagt i reservation nr 2 samt i någon mån lägga ut texten om reservation nr 4.

Regeringen talar väldigt mycket om sin handlingskraft – det är väldigt mycket *tal* om den. Det är klart att det är en form av handlingskraft, när man har höjt skatterna 75 gånger på nästan tre år, men det är dessutom en underlig form av handlingskraft, när man har kommit på ett alldeles nytt sätt att ta in pengar. Nu vill finansministern ta betalt av vissa skattskyldiga för att de får betala skatt.

Herr talman! Tullar har funnits i årtusenden. Vi har läst t. o. m. i Bibeln om tullarna. Tullar är skatter, och skatt är rent statsrättsligt ett tvångsbidrag, kan man säga, som vi av en eller annan anledning måste betala till stat eller kommun utan att kunna kräva någon som helst bestämd motprestation. De pengar som staten får in i tullavgifter går, precis som den statliga inkomstskatten eller arvsskatten eller momsens, direkt in i den kassa som finansministern sedan betalar ut till hundratals olika statsutgifter alltifrån försvar till forskning och folkpensioner.

Vi betalar, om än inte alltid med glädje så pliktskyldigast, de skatter som vi i riksdagen har beslutat om. Ibland klagar vi över deras storlek. Men nu vill finansministern att den som importerar vissa varor inte bara skall betala den skatt som kallas tull utan också skall betala skatt för att få betala tullskatten. Finansministern vill införa en avgift för tullklarering som inte sker på s. k. normal arbetstid. Det är, herr talman, en innovation t. o. m. i det svenska skattesystemet.

Om ett fartyg eller ett flygplan lägger till i svensk hamn eller landar mellan

kl. 16.00 på eftermiddagen och kl. 7.00 på förmiddagen skall trafikbolaget betala 125 kr. per man och halvtimme som tullen ställer upp för att resenärerna skall kunna få förtulla sina eventuella varor. Generaltullstyrelsen menar, och finansministern har välsignat denna åsikt, att ordinarie arbetstid är mellan kl. 7.00 på morgonen och 16.00 på eftermiddagen. Den som besvärar den fiskala myndighet som heter tullverket på annan tid skall betala en avgift för att tullen är så tjänstvillig att den räknar ut och kasserar in den skatt som heter tull. Det är ett underligt förslag som vi inte bör ställa oss bakom i riksdagen.

Därtill kommer, herr talman, att Sverige officiellt är ett frihandelsland och har skrivit på väldigt många avtal om lägre tullar. Vad skall våra förhandlingspartner tänka, när de upptäcker att tullen tar olika betalt beroende på när en vara skeppas in i landet?

Jag kan heller inte underlåta att påpeka att vi som kommer från sådana kommuner som t. ex. Malmö, som har bara 1,5 mil till närmaste huvudstad, måste räkna med att biljettpriset för returrejan snabbt går upp över hundralappen, om riksdagen går med på det här förslaget.

Finansministern medger i propositionen att detta delvis är en nyordning, men han anser att det är rationellt och lämpligt. Jag tycker inte att det är någotdera – det är varken rationellt eller lämpligt. Det är raka motsatsen!

Dessutom, herr talman, är det faktiskt konstitutionellt inte möjligt för riksdagen att lämna något bemyndigande till regeringen, eftersom det gäller en form av beskattning. Och om beskattning beslutar riksdagen ensam.

Anf. 174 RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Normalt brukar anslaget till tullverket vara ett förhållandevis enkelt ärende för skatteutskottet att klara, men så inte i år. Det som har vällat stor uppmärksamhet och debatt är förslaget till ändrade möjligheter att ta ut tullförrättningsavgifter. Skatteutskottet har i fråga om denna del av propositionen inhämtat synpunkter från såväl konstitutionsutskottet som näringsutskottet, och utskottens yttranden har fogats till skatteutskottets betänkande.

Vad som först bör noteras är att tullverket redan i dag har rätt att ta ut avgifter. Så sker också om än i begränsad utsträckning. Det är alltså ingen ny princip som lanseras. Däremot är det fråga om ett annat uppbördssystem och om en utökning av avgifterna.

Jag kan först ta upp de föreslagna avgifterna för tullupplag, för tillsyn av transitlager samt registreringsavgifter för kreditimportörer och hemtagare, och de beräknas ge inkomster på 7 milj. kr. om året. Merparten av dessa inkomster, 5 milj. kr., faller på tullupplagsavgiften.

Det torde vara obestridligt att de möjligheter som företagen har fått till hemtagning och lagring av tullgodis har inneburit stora fördelar. Dessa utnyttjas av allt fler företag. En ökad omfattning av denna verksamhet ställer allt större krav på tullverket. Det är nödvändigt att verket utövar en anständig kontroll och även rensar ut en del av verksamheten. En skälighetsavgift minskar förmodligen omfattningen, och det blir en viss upprepning. Kvar blir de företag som har ett verkligt behov av denna verksamhet.

Tullförrättningsavgifter, m. m.

Utskottsmajoriteten anser att det är väl motiverat att ta ut en avgift på det sätt som har föreslagits. Företrädarna för de borgerliga partierna går av principiella skäl emot avgifterna. Det är ett ganska märkligt ställningstagande. Hur många gånger har vi inte hört just från de borgerliga företrädarna, att man skall betala för en tjänst för att få klart för sig att saker och ting kostar? Det gäller tydligen inte när det är företagen som skall betala.

Företagen har erbjudits fördelar med tullupplag och transittlager för tullgods, de har kunnat etablera sig som hemtagare och fått kreditmöjligheter. Detta förfarande ställer ökade anspråk på den myndighet som skall se till att allt går rätt till. Inte minst i företagets eget intresse ligger att denna verksamhet inte utvecklas på ett sådant sätt att oseriösa företag opererar utanför de givna reglerna och bedriver en osund konkurrens. Visst är det skäligt att företagen är med och till en del avgiftsfinansierar en verksamhet som till stor del har tillkommit för att tillgodose företagets intressen.

Så till frågan om tullförrättningsavgiften. Det ställs allt större anspråk på tullverket. Exportörer och importörer vill utnyttja transportapparaten till 100 %. Dygnet runt skall tullen stå till tjänst och se till att allt klaffar vid våra gränser. Ingen vill ha väntetider – sådant kostar pengar. Ingen vill ha begränsningar i öppethållandet. Alla vill ha en rationell hantering och snabb expediering.

Tullverkets kostnader, som de nu redovisas i betänkandet, uppgår till drygt 700 milj. kr. Det ställs ökade krav på tullverket samtidigt som vi kräver rationaliseringar och återhållsamhet på kostnadssidan.

I det förslag som nu har presenterats föreslås tullverket få ta ut avgifter för tjänster utförda utanför ordinarie förrättningsstid. Rederiföretagen och luftfartsverket föreslås vara uppbördsskyldiga för avgifterna.

Det här förslaget har vållat stor debatt. Från borgerligt håll avvisar man förslaget och säger att det är fråga om förtäckt beskattning. Vidare har förslaget ansetts strida mot de handelspolitiska intressena. Man säger att avgifterna snedvrider konkurrensen och att de skulle störa det nordiska samarbetet. Stig Josefson sade att vissa färjeförbindelser kan drabbas av nedläggningar med åtföljande sysselsättningsproblem på grund av det här förslaget. Låt mig först konstatera att förslaget om tullförrättningsavgifter sannerligen inte är unikt. Praktiskt taget över hela världen förekommer tullförrättningsavgifter om än i litet skilda former. Handelspolitiskt bör det därför vara acceptabelt med tullförrättningsavgifter.

Den danska tullförrättningsavgiften exempelvis, Karin Ahrlund, inbringar 40 milj. kr. om året. Det motsvarar vad den svenska avgiften skulle inbringa på en väsentligt större godsmängd än vad det är fråga om i Danmark. Denna avgift bör alltså ur nordisk synpunkt väl kunna motiveras och försvaras.

Därefter något om konkurrensförhållandena mellan de glest trafikerade hamnarna och de större och mer intensivt trafikerade. Utskottsmajoriteten är väl medveten om att det föreligger ett problem med den konstruktion som avgifterna nu har. Men utskottsmajoriteten är övertygad om att problemet går att lösa om man hanterar frågan på ett smidigt och rationellt sätt. Landskrona har anförts som något av ett pilotfall. Landskrona har en

färjeförbindelse med Danmark. Företrädare för rederiet och Landskrona kommun har uppvakttat skatteutskottet och informerat om sina bekymmer. Man redovisade en rörelse som brottas med stora svårigheter och menade att avgifterna skulle spoliera förutsättningarna för en vidare drift. Det förslag man då utgick från innebar avgifter på såväl person- som godstrafik. I det förslag som riksdagen nu har att ta ställning till har utskottet undantagit persontrafiken.

Jag har bett tullverket att redovisa vilka avgifter som skulle falla på rederirörelsen i Landskrona om riksdagen antar det nu föreliggande förslaget. Om man räknar på den trafik som enligt turlistan avgår resp. anlöper Landskrona beräknas kostnaderna bli 572 000 kr. per år. Men till detta kommer att tullstyrelsen anser att man ur konkurrenssynpunkt bör minska kostnaderna på de orter där trafiken upprätthålls med små enheter och där man har stor övertidstrafik. För Landskronas del anses en rimlig minskning vara att halvera avgiften. Kostnaden skulle då stanna vid 286 000 kr. per år. Det skall då jämföras med den kostnad på 3,2 milj. kr. som rederiet redovisade vid sin uppfattning inför skatteutskottet. Jag anser att den kostnad som nu är aktuell bör vara möjlig att acceptera även för Landskronas del.

Som utskottet har framhållit bör tullverket vid utformningen av avgiften ta sådana hänsyn som jag här har redovisat i exemplet som gällde Landskrona. Utskottet har också förutsatt att regeringen uppmärksamt följer de praktiska erfarenheter som förslaget leder till och vidtar de åtgärder som kan anses erforderliga.

Därefter något om reservationerna 1, 2 och 3. Den första reservationen handlar om en regional ledningscentral.

Utskottets centerpartister går emot propositionens förslag och vill disponera resurserna på ett annat sätt än tullverket. Reserverna vill använda medlen i fråga – 430 000 kr. – för att öka bemanningstätheten och inrätta ytterligare en tjänst på en tullbåt.

Tullverkets önskan är att få fullfölja den försöksverksamhet som pågår i östra regionen när det gäller att effektivisera kustbevakningsenheterna. Utskottsmajoriteten delar tullverkets uppfattning att det är angeläget att försöksverksamheten fullföljs.

I reservation 2 vill Kjell Johansson, folkpartiet, ha ett tillkännagivande om att utsjöbevakningsfartyget Tv 172, som nu är stationerat i Nynäshamn, bör omstationeras till Gotland.

Utskottet har tidigare uttalat sig för en stationering till Gotland, men har samtidigt fått acceptera att det ur bemanningssynpunkt blivit nödvändigt att välja Nynäshamn som stationeringsort. Utskottet förutsätter att generaltullstyrelsen fortlöpande bevakar möjligheterna till en omstationering av fartyget, och vi finner inte anledning att riksdagen nu skall göra ett tillkännagivande.

I reservation 3 har utskottets moderater enats om att föreslå ett tillkännagivande om inrättande av en frihamn vid Arlanda flygplats.

Utskottsmajoriteten hänvisar till de möjligheter som företagen erbjuds när

det gäller hemtagning och förvaring på tullupplag eller tullager. Det finns, anser utskottsmajoriteten, ingen anledning för riksdagen att ta initiativ för att ytterligare vidga dessa möjligheter och begära inrättande av en frihamn vid Arlanda flygplats.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på de till betänkandet fogade reservationerna.

Anf. 175 KARL BJÖRZÉN (m) replik:

Herr talman! Först några ord beträffande reservation nr 3 om en frizon vid Arlanda flygplats. Rune Carlstein säger att utskottsmajoriteten inte finner någon anledning att riksdagen skall ta initiativ i frågan. I betänkandet står det t. o. m. att utskottet inte finner det "tillrådligt" att riksdagen tar något initiativ. Jag tycker att det är en ganska svag motivering.

Det lär inom Sigtuna kommun försiggå förberedelser för att till regeringen sända in en ansökan om att vid Arlanda flygplats få ett sådant arrangemang som en frizon innebär. Även om utskottsmajoriteten nu inte vill tillstyrka motionen och reservation nr 3, hoppas jag att man på departementet ur betänkandet kan utläsa att argumenten mot ett inrättande av en frihamn är ganska svaga och att Sigtuna kommuns ansökan därför lämpligen kan behandlas på välvilligt sätt.

Rune Carlstein sade att tullverket redan nu har rätt att ta ut avgifter. Visst är det så, men då gäller det verkliga avgifter. Han sade också att en tullförrättning i princip är avgiftsbelagd om den begärs av en trafikant. Men för övrigt är avgiftsfrihet en sedan länge fastlagd princip, som regeringen nu vill ändra. Vi menar att det vore olyckligt om denna princip ändrades, med hänsyn till de konsekvenser som det får på den handelspolitiska sidan.

Rune Carlstein hänvisar till andra länder som tar ut avgifter. I propositionen fanns dock ingen redovisning av detta. Under utskottsbehandlingen har vi tagit fram uppgifter om förhållandena i andra länder, men det har inte kunnat bli någon fullständig kartläggning. Vi har faktiskt ganska liten kännedom om regelsystemen i en del länder.

Det får emellertid vara hur som helst med avgiftsbestämmelserna i andra länder. I ett läge när Sverige säger sig aktivt arbeta för att olika slags hinder för den internationella handeln skall undanröjas är det inte lämpligt att vi, för att själva ändra politik på detta område, åberopar vad andra länder gör.

Jag frågar Rune Carlstein: Hade det inte varit bättre om regeringen hade fört överläggningar med de andra nordiska länderna innan den presenterade det aktuella förslaget? Nu sägs att sådana överläggningar skall komma i efterhand. Irritationen länderna emellan skulle dock ha varit mindre om man hade förhandlat först och sedan lagt fram förslag.

Anf. 176 STIG JOSEFSON (c) replik:

Herr talman! Rune Carlstein säger att jag påtalat att man genom tullförrättningsavgifterna riskerar en nedläggning av vissa färjelinjer. Jag står för detta. Jag är för min del helt övertygad om att situationen för sådana mindre orter, som har en stor hamn alldeles i närheten kan bli ytterst

besvärlig. Så pass känsliga är nämligen företagen att de hellre anlitar den större hamnen, där kostnaderna är lägre. Om t. ex. Landskrona, där mycket stora satsningar har gjorts på det här området under den tid varvet tvingades till nedläggningar inom en annan del av verksamheten, återigen skulle drabbas av problem tycker jag att även Rune Carlstein skulle se detta som en obehaglig utveckling. Rune Carlstein säger visserligen att man nu har fått fram uppgifter om vad detta skulle kosta. Jag vet inte var de beräkningarna är gjorda, men de borde i varje fall ha funnits tillgängliga under behandlingen av frågan i utskottet, så att vi hade kunnat bedöma om de bygger på ett underlag som kan anses tillämpligt på ett konkret fall.

Rune Carlstein säger vidare att man bör kunna lösa problemen om man tillämpar ett smidigt system. Men på s. 9 i skatteutskottets betänkande 26 pekar utskottsmajoriteten på en lång rad förhållanden som måste uppmärksammas, och skrivningen avslutas med att utskottet förutsätter att dessa påpekanden skall beaktas. Det är ju ett faktum, Rune Carlstein, att ett bifall i dag innebär att vi in blanco antar ett förslag vars utformning vi inte vet någonting om. Det är detta som vi reagerar emot. Om vi skall överlägga med de nordiska länderna och om vi skall tillgodose kraven på konkurrensneutralitet och annat, då måste vi veta hur förslaget kommer att se ut. Det vet vi inte i dag.

Det sägs i betänkandet att förhandlingar bör föras vid lämpligt tillfälle, men dessa förhandlingar kommer i så fall sannolikt inte att kunna leda till något resultat förrän efter det att de bestämmelser vi nu skall fatta beslut om har trätt i kraft.

Mot den här bakgrunden tycker jag att det är rimligt att ansluta sig till reservanternas ställningstagande och i detta läge avslå förslaget. Kanhända kan vi i framtiden komma fram till ett mera vettigt förslag, men det nu aktuella är alldeles för dåligt underbyggt för att man skall kunna biträda det. Samma inställning har kommit till uttryck i den långa rad av uppvaktningar som utskottets ledamöter har tagit del av. Även om en del justeringar har gjorts är fortfarande så mycket oklart att det är orimligt att fatta ett beslut på de grunder som nu föreligger.

Anf. 177 KARIN AHRLAND (fp) replik:

Herr talman! Först, apropå reservation 2 om utsjöbevakningsfartyget Tv 172: Rune Carlstein påpekar att riksdagen tidigare har uttalat sig för att fartyget skall flyttas till Gotland. En enhällig riksdag har alltså uttalat detta, men ingenting har hänt. Då finns det faktiskt egentligen ingenting annat att göra för riksdagen än att ställa sig bakom ett uttalande till regeringen som gör att regeringen försöker sätta fart och verkställer riksdagens beslut.

När det sedan gäller de s. k. avgifterna, som jag – och det är detta saken gäller – vill kalla för skatter, säger Rune Carlstein att vi från de borgerliga partierna anser att man skall betala avgifter för tjänster. Men, herr talman, att man betalar skatt innebär inte någon tjänst från samhällets sida. Jag tycker att vi alla skall betala skatt. Jag är villig att betala en avgift när jag går till doktorn, när jag reser med tåget eller när jag går till tandläkaren. Men jag

Onsdagen den
22 maj 1985

*Tullförrättningsav-
gifter, m. m.*

är inte villig att betala en särskild avgift för en eventuell förmån att få betala en skatt. Det är det principen gäller, och det är därför vi vänder oss emot det här förslaget.

Det är naturligtvis trevligt och vänligt av skatteutskottet att framhålla att man gör vad man kan för att försöka rädda t. ex. Landskrona. Men är det verkligen det saken gäller? Jag företräder Landskrona i riksdagen och är tacksam för att ni åtminstone försöker. Men det är faktiskt bättre för Landskrona att man inte inför någon skatt på skatten. Det är det jag försöker påpeka.

Rune Carlstein säger att man i Danmark har avgifter. Ja, herr talman, men jag representerar svenska folket – det här är Sveriges riksdag. Jag vill inte i alla sammanhang ha samma förhållanden som i Danmark. Jag har sett mycket i Danmark som jag absolut inte vill vara med om, och jag finner inget skäl till att ställa upp på en skatt på en skatt, bara därför att en sådan finns i Danmark. Det enda rimliga vore att vi i Nordiska rådet försökte förklara för danskarna att det är dags att ta bort denna avgift. Då kanske vi skulle få någorlunda priser över Öresund.

Anf. 178 RUNE CARLSTEIN (s) replik:

Herr talman! När det gäller förslaget om en frihamn vid Arlanda flygplats säger Karl Björzén att Sigtuna kommun förbereder en framställning om att få inrätta en frihamn eller en frizon. Det förslaget får vi ta ställning till när det kommer. Det föreligger ännu ingen sådan framställning från Sigtuna kommun. Med de möjligheter företagen redan i dag har anser vi inte att det finns anledning att riksdagen tar initiativ till att inrätta en frihamn. Kommer det en framställning från Sigtuna kommun får vi ta ställning till den sedan vi tagit del av argumenten för en frihamn.

Det har talats om överläggningar med andra nordiska länder när det gäller dessa tullavgifter. Jag vet inte att danskarna hade särskilt mycket av överläggningar med Sverige när de inrättade sina tullförrättningsavgifter. Dessa avgifter finns där, och de uppgår faktiskt till 40 milj. kr. Det redovisas i utskottets betänkande. Där redovisas också hur stora tullförrättningsavgifterna är i Finland och hur stora de är i Norge.

Karin Ahrland säger att vi i Nordiska rådet kunde diskutera om inte dessa avgifter borde avvecklas. Ja, det kan Karin Ahrland naturligtvis göra. Jag är litet förvånad över att Karin Ahrland, som haft plats i Nordiska rådet så länge och är så mycket för att ta bort avgifter, inte har aktualiserat denna fråga för länge sedan.

Karin Ahrland säger vidare att hon inte vill ha någon skatt på skatten. Därmed menar hon tullavgifter. Men, Karin Ahrland, företagen ställer allt större anspråk på tullverket och vill att tullverket skall svara upp mot dessa krav. Då är det väl inte mer än rimligt att företagen får vara med och i någon mån ekonomisera de fördelar som de vill ha. Vi kan som exempel ta tullupplagen, hemtagningsmöjligheterna och kreditmöjligheterna. När företagen vill ha dessa fördelar, ställer det ökade anspråk på tullverket att föra register, utöva kontroll osv. Alla företag begär inte dessa fördelar, men de

företag som gör det kommer ju i en viss förmånsställning. Är det då inte rimligt att de får betala en avgift för denna förmån? Ni talar ju alltid annars så varmt för att man skall ta ut avgifter. Jag kan inte förstå annat än att företagen i någon mån bör betala för det man begär av tullverket.

Eftersom Landskrona hela tiden i den här debatten har spelat en sådan central roll, har jag bett tullverket att ta fram precisa uppgifter. Jag skall be att få återkomma till det i nästa replik.

Anf. 179 KARL BJÖRZÉN (m) replik:

Herr talman! Rune Carlstein sade att han inte vet om Danmark begärde några förhandlingar innan man införde tullförrättningsavgifter. Det vet inte jag heller. Men hur det än är med den saken, skulle det inte vara lämpligt att Sverige föregår med gott exempel, om man, som man säger i andra sammanhang, på alla sätt vill främja det nordiska samarbetet?

Anf. 180 STIG JOSEFSON (c) replik:

Herr talman! Rune Carlstein hänvisar till de andra nordiska länderna och talar om att de har ett sådant här system. Men fortfarande är man osäker på hur förhållandet blir i vårt land. Man talar om att ta upp överläggningar på det nordiska planet om hur systemet skall utformas och för att man skall få en likhet i utformningen.

Jag vill säga till Rune Carlstein: Kom först med ett förslag där man beaktat alla de synpunkter som står på s. 9 i andra stycket nedifrån. När vi har sett det förslaget har vi något mer konkret att ta ställning till. I dag vet vi inget annat än att vi hört en del vackra ord om vilka synpunkter man skall beakta. Men vi vet ingenting om hur de kommer att beaktas. I det läget kan jag inte frågå den synpunkt som jag tidigare har framfört. Vi kan inte acceptera ett förslag som kanhända får rakt motsatta verkan, eftersom inga riktlinjer är fastlagda för hur avgiften skall utformas.

Anf. 181 KARIN AHRLAND (fp) replik:

Herr talman! Först måste jag möjligen göra Rune Carlstein besviken när det gäller Nordiska rådet. Jag har aldrig satt min fot i Nordiska rådet. Jag tror inte att jag kommer att göra det heller; jag har litet andra internationella intressen.

För det andra är pedagogik svårt. På torgmöten brukar folk förstå vad jag säger. Men jag har tydligen väldigt svårt att förklara för Rune Carlstein vad jag menar med skatt. Jag sade det i inledningen. Skatt är någonting som man betalar, men inte för en specifik tjänst eller en specifik vara. Skatt är någonting som Rune Carlstein, jag, talmannen och varenda ledamot i den här riksdagen betalar, och den går till en gemensam pott. Det är egentligen inte en avgift.

Vi skall betala skatt. Men det är klart att det inte är det roligaste vi har att göra här i livet. Det är inte det roligaste företagen har att göra när de betalar tullar. Men de gör det. Vi tycker att vi måste ta in skatter som heter tullar, även om företagarna säkert hellre inte skulle betala. Men vad ni nu begär är

Tullförrättningsavgifter, m. m.

att de skall betala en skatt för att de skall få betala den skatt som heter tull. Det är det vi vänder oss emot, herr talman.

Anf. 182 RUNE CARLSTEIN (s) replik:

Herr talman! Det var tråkigt för Karin Ahrland att hon inte hade satt sin fot i Nordiska rådet. Jag fick intrycket av Karin Ahrlands föregående replik att hon hade varit i Nordiska rådet som ledamot och kände till tullarna och avgifterna i de nordiska länderna. Men jag misstog mig i den delen.

Vad man vill ta ut avgifter på, Karin Ahrland, är när man begär något extra utöver vad man normalt kräver av tullverket, nämligen att personalen skall stå till tjänst på obekväma arbetstider, att man skall få rätt till hemtagningsförfarande, att man skall ha tullupplag osv. Det är specifika inrättningar och möjligheter för vissa företag, och det är den delen man skall avgiftsbelägga. Det är alltså den merkostnad som uppstår för att man kräver någonting utöver vad man normalt kan begära av tullverket som man skall ta ut en skälig avgift för.

När jag nu har tagit upp Landskrona och redovisat förhållandena där, har jag gjort det för att exemplifiera hur det hela kan lösas på de orter som har en glesare trafik och ett mindre rederiföretag – för att visa att de inte råkar så illa ut som de har föreställt sig. När vi träffade företrädare för Landskrona trodde de att de skulle drabbas av avgifter på 3,2 milj. kr. om året. Den faktiska siffra som generaltullstyrelsen har kunnat räkna fram är 286 000 kr. om året. Jag skall gärna medge att det också är ett stort belopp, men i en rederirörelse som omsätter åtskilliga miljoner bör det vara rimligt att kunna klara att erlägga en sådan avgift för betjäning på obekväma arbetstider.

Andre vice talmannen anmälde att Karin Ahrland och Stig Josefson anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 183 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag skall uppehålla mig enbart vid mom. 9, dvs. den del av betänkandet som rör tullförrättningsavgifter. Vi har från vpk:s sida sökt att noga överväga våra ståndpunkter i den delen. Vi delar inte den borgerliga uppfattningen att man inte över huvud taget skulle kunna ta ut avgifter. Om man inte gör avgifterna till en ren beskattning utan låter dem förbli ersättning för faktiska merkostnader som tullen har, menar vi att de i och för sig vore förenliga med internationella handelsregler. Samtidigt har vi dock den allmänna inställningen att man bör vara försiktig med att ta ut avgifter på offentliga tjänster – det gäller både sådana som har social innebörd och sådana som det råder skyldighet enligt lag att underkasta sig.

Vi har givetvis heller ingenting emot att ta ut mera avgifter eller skatter på företag och kapital. Tvärtom talar både den allmänna vinstkonjunkturen och de senaste årens negativa sociala fördelning i samhället för att det behövs mer sådana uttag än nu. Emellertid måste alla uttag av offentliga medel, både när de sker från löntagare och när de sker från företag, utformas på ett

proportionerligt sätt, dvs. efter bärkraft. Man bör undvika skatte- och uttagssystem som drabbar olika företagsstorlekar ojämnt, som drabbar vissa orter och regioner mer än andra eller som på grund av de praktiska förhållandena eljest får en nyckfull karaktär.

Det är nu ändå obestridligt att förslaget om tullförrättningsavgifter dess värre hade sådana egenskaper. Det faktum att det under riksdagsbehandlingen har varit nödvändigt att förändra det visar, att man har förstått detta.

Förslaget har både i sin ursprungliga och i sin reviderade form väckt åtskillig kritik och opposition. Jag menar då inte den opposition som rent automatiskt kunde väntas från t. ex. Industriförbundet, där man inte skäms för att avvisa alla avgifter som skall betalas av företagen men med samma varma själ ställer sig positiva till avgifter inom offentliga sektorn, vilka drabbar vanliga medborgare. För den sortens opposition har vi inte något till övers. Vad vi däremot har tagit visst intryck av är kritiken som har kommit så att säga från fältet. Och den har långt ifrån enbart kommit från företag i branschen. Den har också kommit från länsmyndigheter, från kommunala ledningar, från ansvariga för hamnverksamheter liksom från sjöfolkshåll. Bland oppositionen finns ju för övrigt socialdemokratiska kommunalledningar och parlamentariskt valda från länsplanet.

Denna kritik och förslagets allmänna svagheter har gjort att vi efter diskussioner har beslutat oss för att inte medverka till genomförandet av tullförrättningsavgifterna.

Naturligtvis är vi medvetna om att detta får effekten att budgetens inkomstsida under i övrigt lika omständigheter kan försvagas med ca 40 milj. kr., som det väl handlar om. Vi inser mycket väl att detta är en nackdel, och vi är principiellt för att förstärka statens inkomster både för att bringa ned budgetunderskottet och i synnerhet för att garantera viktiga offentliga verksamheter, som väl behövs i denna tid.

Vårt parti har vid upprepade tillfällen visat att vi allmänt sett vill medverka till att åstadkomma en budgetförstärkning. Vi har därvid inte varit rädda för att medverka vare sig till att bensinskatten höjdes eller till att en ny fastighetsbeskattning kom till stånd. Med detta vill vi ha sagt att vi alltid är beredda att positivt diskutera förslag till andra former av budgetförstärkningsåtgärder, som inte har de brister som förslaget till tullförrättningsavgifter har.

När det gäller reservationen under mom. 9 kommer vi att rösta för avslag på dess yrkande a men för bifall till dess yrkande b, som avser tullförrättningsavgifterna.

I alla övriga delar av betänkandet röstar vi med utskottet. Med vårt alternativ blir anslagsbehovet till tullverket något mindre, dvs. 728,8 miljoner i stället för som med det borgerliga alternativet 730,3 miljoner. Detta är innebörden i själva anslagsdelen av mitt särskilda yrkande som utdelats till ledamöterna och som lyder:

”9 a) att riksdagen bifaller utskottets hemställan

9 b) att riksdagen bifaller reservation 4 av Stig Josefson m. fl. i denna del

10 att riksdagen – under förutsättning av bifall av yrkandena vid mom. 9 a) och b) – till *Tullverket: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 728 802 000 kronor.”

Detta särskilda yrkande kommer ensamt att kvarstå när det blir tal om att bevilja pengar.

Jag yrkar alltså dels att riksdagen till *Tullverket: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 728 802 000 kr., dels att riksdagen godkänner det som detta innebär, nämligen att tullverket får tillgodoräkna sig inkomster på sammanlagt 14 800 000 kr., varav 10 milj. kr. avser ränta på tullverkets checkräkningar, 3 300 000 tullförrättningsavgifter och 1 500 000 kr. registreringsavgifter för hemtagare och kreditimportörer samt inkomster från försäljning av statistik-, tryck- och informationsmaterial.

Anf. 184 RUNE CARLSTEIN (s) replik:

Herr talman! Jag har naturligtvis med intresse tagit del av Jörn Svenssons synpunkter på tullförrättningsavgifter, sådana de kommit till uttryck i den avvikande mening som Jörn Svensson fogat till näringsutskottets yttrande. Där säger han: ”Att företag, kapitalägare och finansinstitut rent allmänt bär en större del av skatter och avgifter än nu är av olika orsaker både skäligt och riktigt.” Han säger också att det inte kan anses felaktigt med avgiftsuttag för tullförrättning.

Med hänsyn till de uttalanden som Jörn Svensson gjort i anslutning till näringsutskottets yttrande har man svårt att förstå att han nu går emot förslaget. Han inriktar nu kritiken på att förslaget är olämpligt utformat. Det hade varit värdefullt om Jörn Svensson och vpk något hade utvecklat hur ett lämpligt förslag då skulle ha sett ut. Det enda vi har att tillgå på den punkten är att Jörn Svensson i sitt yttrande uttalat att tullavgifter skulle kunna utgå på icke turlistbunden trafik. Jag frågar mig: Vad är det för trafik som inte är bunden av turlistor? Skulle tullavgifterna utgå bara på den trafiken skulle också den – det kan jag försäkra Jörn Svensson – ganska snabbt bli turlistbunden. Det blir alltså ingen förstärkning till tullverket genom ett sådant förslag som Jörn Svensson har skisserat i sitt särskilda yttrande.

Det förslag som Jörn Svensson har framställt under överläggningen innebär att man frånhänder statskassan i runt tal 40 milj. kr. Det ger tullverket väsentligt mindre möjligheter att bedriva en effektiv verksamhet. Bl. a. kan det få till följd att man inte kan bedriva det arbete som man bedriver för att komma till rätta med narkotikasmuggling och liknande. Jag tycker det är allvarligt att vpk ger sig på de här anslagen på det sätt som man nu gör.

Anf. 185 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Den sistnämnda förebråelsen var ovanligt omotiverad. Det var ju inte meningen att tullverket skulle få behålla annat än en liten del av de avgifter man skulle ta ut. Den får de nu med vårt förslag i stället över budgeten. Det är helt klart att det blir så. Det blir ingen försämring för tullverket.

Vidare har vpk:s representant i skatteutskottet tagit upp tankar och förslag om alternativa sätt för uttag. Men dessa förslag väckte inget intresse. De ansågs av någon anledning vara alltför komplicerade. Så nog har vi försökt.

Jag skall inte provocera mig till något skarpare meningsutbyte med Rune Carlstein i denna sak. Han vet själv att det också inom hans eget parti finns en opposition mot detta förslag. Den har även vi lyssnat på. Alla de gånger som vpk har föreslagit att man under den goda vinstkonjunktur som har rått för storföretag och finansinstitut här i landet skall – av fördelningspolitiska skäl och för att garantera de offentliga utgifterna och de viktiga sociala verksamheter som dessa finansierar – på olika sätt skärpa beskattningen av de skikten i samhället, har vi inte fått någon förståelse från socialdemokraterna. Då skall socialdemokraterna inte komma och anklaga oss därför att vi anser att detta förslag är orättvist utformat i sin praktiska konstruktion och inte vill godta det. Det har funnits många möjligheter för både vpk och socialdemokraterna att gemensamt medverka till att förstärka budgeten genom att beskatta de människor och verksamheter som verkligen har tjänat upp sig under den förbättrade konjunkturen. Någon förebräelse tycker jag inte att vi behöver ta på oss.

Anf. 186 RUNE CARLSTEIN (s) replik:

Herr talman! Vad vi nu har att ta ställning till, Jörn Svensson, är ju frågan om tullförrättningsavgifter. Om riksdagen godkänner det förslag som nu ligger, kommer statskassan att förstärkas med i runda tal 40 milj. kr. Därmed får man ökade resurser. Vi vet att det ställs anspråk på de statliga verken att de skall skära ner sina kostnader och rationalisera. De har mycket hårda besparingskrav på sig. Det gäller även tullverket.

Om riksdagen beslutar om dessa tullförrättningsavgifter, får tullverket de resurser som behövs för att verket skall kunna bedriva ett effektivt tullbevakningsarbete. Det är ganska obestridligt att det förhåller sig på det sättet. Men i och med att riksdagen nu avslår denna framställning, försätter man sig i den situationen att tullverket inte kan få de pengar som det behöver utan får finna sig i att rationalisera och göra besparingar, vilket går ut över verkets effektivitet. Det måste vi ändå beklaga.

Anf. 187 JÖRN SVENSSON (vpk) replik:

Herr talman! Om det nu i slutänden går som beräknat i dessa voteringar, kommer den förlust som tullverket preliminärt får genom att verket inte kan tillgodoräkna sig en del av dessa avgifter att täckas med allmänna budgetmedel. Vad som däremot inträffar genom detta beslut, som vi naturligtvis inte gillar men som vi på grund av förslagens praktiska brister ändå tyvärr måste medverka till, är att statskassan totalt sett gör en förlust på några tiotal miljoner. Men som jag tidigare har sagt till Rune Carlstein bör de båda arbetarpartierna ha alla möjligheter att diskutera sig fram till sådana förstärkningsåtgärder som stämmer överens med vårt gemensamma synsätt i de budgetpolitiska frågorna. Det bör inte vara några svårigheter. Jag kan försäkra Rune Carlstein att vi från vpk inte är rädda för att medverka – det

Tullförrättningsavgifter, m. m.

har vi också visat – även till sådana åtgärder för inkomstförstärkning som inte är så populära bland folket men som trots detta är nödvändiga. Det kan vi göra även i andra sammanhang.

Andre vice talmannen anmälde att Rune Carlstein anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 188 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag skall säga några ord i anledning av reservation nr 1 av Stig Josefson och Ingemar Hallenius, en reservation som bygger på motion nr 486 av fem centerpartister. Det gäller frågan om att tullverket vill ha 450 000 kr. till försöksverksamhet med en regional ledningscentral på Gärdet i Stockholm, vilken i så fall skulle ersätta sambandscentralerna i Gryt i Östergötlands skärgård, Furusund i Stockholms skärgård samt den i Visby.

En sambandscentral av den typ som nu finns i Gryt i södra delen av Östergötlands skärgård har till uppgift att via telefon och radio hålla kontakt med fiskebåtar, kustsjöfart och fritidsbåtar och dirigera den hjälp som behövs till dessa. Sambandscentralen hjälper också försvar, polis, brandförsvaret, ambulanser och vägverk. Den har en mycket stor lokalkännedom som många gånger varit avgörande för ett positivt resultat inte minst vad gäller sjöräddning.

Nu vill alltså tullverket försöka ersätta åtminstone tre av dessa utlokaliserade centraler med en enda, placerad i Stockholm. Ja, verket tycks vara så säkert på att få dessa pengar att man redan varslat personalen i Gryt att fr. o. m. den 1 oktober dras all nattpassning in där. Det är början till en utveckling som vi från centern absolut inte kan acceptera.

Utskottet skriver att "projektet i östra regionen avser en försöksverksamhet som av generaltullstyrelsen bedömts kunna avsevärt öka effektiviteten inom kustbevakningscentralerna". Det tror vi inte på. Man kan räkna med ett par direktlinjer med trådöverföring. Det behövs inte mycket – en grävskopa, en storm, några nerfallna trän – för att bryta denna förbindelse.

Nå, men radiolänkar då? För det första har fritidsbåtarna till absolut övervägande del endast privatradio, och den kan inte länkas. Dessa båtar kan med andra ord inte komma i förbindelse med en ledningscentral på Gärdet.

För det andra behövs det elström, och den strömmen måste finnas både i Stockholm och i Valdemarsvik. I Gryt finns ett elverk som automatiskt skall gå i gång vid elavbrott, men så har inte skett alla gånger, utan vakthavande på sambandscentralen har själv satt i gång maskineriet. I enstaka fall har han begärt hjälp av elektriker.

Med andra ord: Ju längre avstånden är mellan ledningscentral och dem som av olika anledningar söker råd och hjälp, ju större är risken att man inte får kontakt. Ju längre avstånden är, ju färre kan över huvud taget ta kontakt, ju mindre lokalkännedomen blir hos dem som skall dirigera hjälpen, ju sårbarare blir vår kust.

Skulle tullverket vilja ha mer aktivitet i Stockholmsområdet finns Muskö att tillgå. På Muskö finns i dag det modernaste av sambands- och lednings-

funktioner som går att få. Där finns teknisk personal och där finns kunskap om havsövervakning. Det är med andra ord en ypperlig plats för kustbevakningens ledningscentral.

Herr talman! Det finns ingen som helst anledning att satsa pengar på någon ny ledningscentral inne i Stockholm. I stället måste vi behålla och stärka nuvarande verksamheter längs våra kuster.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1 vid skatteutskottets betänkande nr 26.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

I anförandet instämde andre vice talman Anders Dahlgren (c).

Anf. 189 SVEN MUNKE (m):

Herr talman! Skatteutskottets majoritet har glädjande nog avstyrkt att det i proposition 100 bil. 9 föreslagna avgiftssystemet skall gälla passagerartrafiken. Jag hoppas och förmodar att det också blir riksdagens beslut. I övrigt tillstyrker man propositionen. Det innebär att gods som införs på s. k. övertid skall belastas med avgifter. Tullverket är i behov av ökade resurser, och godstrafiken skall enligt beräkningar kunna tillföra verket 40 milj. kr.

I utskottsbetänkandet framhålls: "Särskild hänsyn bör tas till att det finns orter där färjetrafik bedrivs med små och få fartygsenheter och med anlöp utspridda över dygnet. Man bör söka undvika att sådan färjetrafik kommer i ett sämre konkurrensläge än annan mera intensiv färjetrafik på näraliggande orter."

I Landskrona, som har nämnts av flera talare, finns ett litet, delvis löntagarägt rederi, som trafikerar Tuborg på den danska sidan. Detta rederi kommer i ett betydligt sämre konkurrensläge gentemot grannstaden Helsingborg, om regeringens förslag genomförs i den del som gäller godset. Landskronarederiet har fått uppgift från tullverket – vilket skatteutskottets ordförande nämnde – om att dessa avgifter skulle kunna reduceras. Ungefär 660 kr. har beräknats för varje anlöp. Eftersom man i genomsnitt brukar ha en lastbil per anlöp, betyder det enligt de nya reglerna att varje sådant fordon drar en kostnad i extra tullavgifter på 660 kr. Alltså kan Landskronarederiet inte konkurrera med Helsingborg, där extrakostnaden per lastbil beräknas bli 100 kr. Det innebär att svenska staten, liksom den danska, kommer att förstärka sin monopolställning på färjeområdet i Öresund. Rederiet, som har haft planer på att marknadsföra sig och så småningom tredubbla sin verksamhet inom de närmaste åren, kommer att knäckas av sådana pålagor. Talet om att "hänsyn bör tas" är i det här relaterade fallet helt verkningslöst. Med en nettokostnad för frakten på för närvarande 350 kr. plus de 660 blir överfartskostnaden för en lastbil via Landskrona cirka en tusenlapp mot 450 kr. i Helsingborg. De siffrorna talar för sig själva.

Det minsta man kan begära när nya avgifter eller pålagor införs är att dessa blir konkurrensneutrala. Det blir de inte genom de nu föreslagna tullförrättningsavgifterna.

Nr 149

Onsdagen den
22 maj 1985

Tullförrättningsavgifter, m. m.

Onsdagen den
22 maj 1985

Tullförrättningsavgifter, m. m.

Från tullverkets sida har olika bud lämnats Landskronarederiet om vissa kostnadslättnader; det berörde också skatteutskottets ordförande i sitt anförande. Men det kan väl knappast vara kammarens mening att införa en Lex Landskrona för att tullverket skall få igenom sitt förslag. Det kan inte heller vara riksdagens uppgift att taxesaätta olika orter, utan ett beslut i den ena eller andra riktningen måste vara klart utformat så att inget tvivelsmål uppstår i framtiden.

Näringsutskottet har i sitt uttalande konstaterat att ett "system för ökat avgiftsuttag vid förrättningar bör --- utformas på ett sådant sätt att konkurrenssituationen mellan olika trafikföretag och regioner inte i betydande utsträckning påverkas". Som jag har redovisat uppstår en sådan negativ konkurrenssituation i Landskrona.

Näringsutskottet säger också att det föreligger en "uppenbar risk för att ett avgiftssystem av det slag som skisseras i generaltullstyrelsens förslag kommer att leda till betydande svårigheter för framför allt mindre färjerederier".

Avgiftsuttaget måste alltså bygga på ett system som så långt som möjligt är konkurrensneutralt, anser näringsutskottet. Jag ansluter mig till denna uppfattning och menar att förslaget såsom det föreligger kommer att få ödesdigra konsekvenser för mindre färjerederier. Jag yrkar därför bifall till den borgerliga reservationen 4 och, om denna vinner kammarens bifall, också till reservation 5.

Anf. 190 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Med anledning av Jörn Svenssons under överläggningen framställda yrkande vill jag avge följande röstförklaring. Skulle riksdagen bifalla vpk-förslaget, som under punkt 9 b överensstämmer med reservation 4, men på punkt 9 a står för motsatt uppfattning, innebär det att förslagsanslaget inte bör höjas mer än till 728 802 000. Följaktligen kommer vi borgerliga reseranter att under punkt 10 följa vpk-yrkandet.

Anf. 191 RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Det yrkande som Stig Josefson här instämmer i innebär att man försvagar budgeten med de 40 miljoner som tullförrättningsavgifterna skulle ha förstärkt statskassan med. Därutöver plussar man ytterligare på 4,7 milj. kr., som man alltså försvagar statsbudgeten med om man bifaller det förslag som Stig Josefson nu yrkat bifall till.

Anf. 192 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Det här tillägget på förvaltningskostnaderna innebär ju att tullen inte skall drabbas av nedskärningar. Vad sedan beträffar tullförrättningsavgifterna är det helt klart att vi sagt nej till dem. Att detta minskar statens inkomster har redan tidigare påpekats. Men det har också sagts i debatten att vi egentligen inte vet ett dugg om hur det förslag som lagts fram kommer att påverka. Ett sådant förslag kan vi inte enligt min uppfattning godta.

Överläggningen var härmed avslutad.

Punkt D 3

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 (en regional ledningscentral m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 228 röster mot 71 för reservation 1 av Stig Josefson och Ingemar Hallenius.

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 4 (utsjöbevakningsfartyget Tv 172)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Kjell Johansson – bifölls med acklamation.

Mom. 5 och 6

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 7 (frihamn vid Arlanda flygplats)

Utskottets hemställan bifölls med 228 röster mot 71 för reservation 3 av förste vice talman Ingegerd Troedsson m. fl.

Mom. 8

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 9 a (avgifter för tullupplag, m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 163 röster mot 135 för reservation 4 av Stig Josefson m. fl. i motsvarande del.

Mom. 9 b (principerna för debitering av tullförrättningsavgifter)

Reservation 4 av Stig Josefson m. fl. i motsvarande del bifölls med 152 röster mot 146 för utskottets hemställan. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 10 (anslag till Tullverket: Förvaltningskostnader)

Vid votering genom rösträkning avgavs 149 röster för utskottets hemställan och 149 röster för det av Jörn Svensson under överläggningen framställda yrkandet i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Kammarens beslut innebar att ärendet skulle bordläggas.

11 § Internationella faderskapsfrågor

Föredrogs lagutskottets betänkande 1984/85:38 om internationella faderskapsfrågor m. m. (prop. 1984/85:124).

Nr 149

Onsdagen den
22 maj 1985

Internationella faderskapsfrågor

Anf. 193 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Som bekant är folkpartiet inte företrätt i lagutskottet. Vi har därför inte kunnat delta i utskottets behandling av det nu aktuella betänkandet angående internationella faderskapsfrågor.

Vi konstaterar med tillfredsställelse att ett enigt utskott i allt väsentligt ställt sig bakom förslaget till lag. Det finns nu goda förhoppningar att de frågor som regleras i lagen kommer att få en tillfredsställande lösning. Det är för de enskilda som är berörda mycket viktiga frågor.

På en punkt anser vi att utskottsmajoriteten har valt en mindre tillfredsställande lösning, nämligen i fråga om behörigheten för svensk domstol i de fall samtliga inblandade är svenska medborgare. Vi anser att reservanternas förslag i denna del är att föredra och att det bör bli riksdagens beslut.

Herr talman! Jag vill därför yrka bifall till reservationen av Per-Olof Strindberg m. fl.

Anf. 194 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! I lagutskottets betänkande 38 finns en reservation, undertecknad av utskottets moderater och centerpartister. Den gäller den enligt vår mening självklara rätten för svenska medborgare att, oberoende av var de är bosatta, få anlita svensk domstol i faderskapsmål. Vi hävdar sålunda principen att en svensk domstol alltid skall vara behörig i familjerättsliga mål, när samtliga inblandade är svenska medborgare. Det är ett ställningstagande som helt överensstämmer med såväl gällande rätt som svensk tradition. Samma resultat har den underliggande utredningen kommit fram till, medan det saknas skäl i propositionen att göra avsteg från den nationalitetsprincip som hittills präglat svensk internationell familjerätt.

Med denna ändring, herr talman, i lagutskottets betänkande 38 yrkar jag sålunda bifall till reservationen i ifrågasvarande avsnitt.

Anf. 195 LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! Som framgått av de tidigare inläggen här är utskottet enigt utom på en mycket avgörande punkt, nämligen den om själva principen, grunden, för hur detta nya lagförslag har byggts upp. Jag vill på utskottets vägnar först deklarerera att utskottet är mycket positivt till att detta lagförslag nu föreläggs riksdagen och riksdagen i dag kan besluta om detta. Hittills har vi saknat lagstiftning på det här området – endast rättspraxis har funnits att tillgå. Det har skapat oklarheter i många situationer. Nu, äntligen, får vi en riktig lag.

Kännetecknande för denna nya lag är att det är hemvisten som är avgörande för när svensk lag skall tillämpas. Från utskottsmajoritetens sida anser vi att denna nya princip är överlägsen de tidigare principer som har tillämpats i rättspraxis, när man knutit an till medborgarskapet. Vi anser att man måste bygga den nya lagen på *en* grundprincip, nämligen hemvistprincipen. Reservanterna vill nu göra ett avsteg och blanda två principer, så att lagen till allra största delen skall grundas på den s. k. hemvistprincipen men i ett avsnitt knyts an till medborgarskapet.

Om man tar del av vad de remissinstanser har sagt som har yttrat sig över utredningen som låg till grund för detta lagförslag, finner man att de allra flesta tillstyrker den princip som nu föreslås i propositionen. I utskottets betänkande anges bl. a. att ett mycket stort antal människor i dag har dubbla medborgarskap, och för dem är det otvivelaktigt en fördel att det är den s. k. hemvistprincipen som är utslagsgivande.

Herr talman! Med hänsyn till tiden skall jag bara yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (förslag till lag om internationella faderskapsfrågor)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 133 för reservationen av Per-Olof Strindberg m. fl.

Mom. 2 och 3

Utskottets hemställan bifölls.

12 § Det nordiska samarbetet

Föredrogs utrikesutskottets betänkande 1984/85:19 om Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1986 (prop. 1984/85:198) samt vissa andra nordiska frågor.

Anf. 196 STURE KORPÅS (c):

Herr talman! I betänkande 19 behandlar utrikesutskottet dels regeringens proposition 198 om Nordiska ministerrådets allmänna budget, dels några väsentliga motioner från den allmänna motionstiden i januari som gäller nordiska frågor. Det råder enighet i utskottet om att det nordiska samarbetet utgör en grund för den svenska utrikespolitiken. Hänsynen till de andra nordiska länderna måste emellertid också präglja vårt inrikespolitiska handlande.

Att Nordens länder funnit det nödvändigt att välja olika vägar i sin säkerhetspolitik, och delvis också i sin ekonomiska politik, gör det så mycket mera angeläget att vi vårdar och utvecklar det nordiska samarbetet på alla områden där det är möjligt. Inom detta Norden skall kommande generationer också kunna finna sin identitet. Samtidigt bör ett alltmer fördjupat samarbete mellan de nordiska länderna kunna fortsätta att vara en stimulans för andra länder i världen, som kanske i vårda söker en framtid ur ett kaos av gruppstrider och gränskonflikter.

Sverige ligger i centrum av Norden och är dess största part. Det ger oss inte någon speciell rätt gentemot de andra, men det ger oss ett särskilt ansvar. Karin Söder kommer senare att tala om det nordiska samarbetets betydelse. Jag skall här i fortsättningen bara redovisa bakgrunden till den reservation som Gunnel Jonäng och jag har fogat till betänkandet. Den gäller en detalj i

det hela, men är ändå väsentlig för att markera Sveriges särskilda ansvar för det nordiska samarbetets praktiska innehåll.

Bakgrunden är en centermotion av Arne Fransson m. fl., som bl. a. tar upp myndigheternas roll i det nordiska samarbetet. I denna motion påpekas att t. ex. handelshinder ofta uppstår på grund av föreskrifter som utfärdas på myndighetsnivå. Syftet kan vara gott, men om ingen samordning sker de nordiska länderna emellan, kan s. k. tekniska handelshinder uppstå som en inte avsedd biverkan. Därför gäller det att vara vaksam på detta. Samtidigt som vi visar tolerans mot bestämmelserna utfärdade i de andra nordiska länderna, måste vi verka för en harmonisering av de olika nordiska ländernas regler. Svenska myndigheter saknar därvid stöd i lagstiftning och givna instruktioner.

Motionärerna menar att regeringen bör utreda och lämna förslag i syfte att ge vederbörande myndigheter bättre möjligheter att aktivt engagera sig i arbetet för att Norden skall ses som en marknad.

Som reservanter menar vi att utskottets majoritet visar alltför ringa intresse för att komma åt problemet. Inför kammaren vill jag, herr talman, markera detta genom att yrka bifall till reservationen.

Anf. 197 STURE PALM (s):

Herr talman! Det är riktigt, som Sture Korpås säger, att centerpartimotionen handlar om en detalj i ett stort sammanhang. Det var en verkligt yvig början som utskottets vice ordförande inledde med när han talade om hela det nordiska samarbetet, då detta ärende egentligen bara gäller en liten del av detta.

Det föreligger ett antal motioner. Vi har vid behandlingen i utskottet, på punkt efter punkt, kunnat besvara dem med att det pågår arbete eller att ett arbete i vissa stycken rent av är fullföljt. Därför är det material som utskottet nu lämnar av informativ karaktär. Vi redovisar vad som egentligen pågår. Om motionärerna hade plöjt litet djupare i handlingarna, hade de säkerligen upptäckt att en del av motionerna är tämligen onödiga. Men det kan kanske ha sitt värde att utskottet i betänkandets text har utvecklat vad som pågår på olika håll. På det sättet blir det måhända mera känt vad som är på gång.

Sture Korpås har redan redogjort för motionen och dess bakgrund. I motionen föreslås alltså att en utredning skall tillsättas för att analysera och framlägga förslag om de olika myndigheternas åligganden och befogenheter i det nordiska samarbetet.

Utskottets majoritet, som består av de övriga fyra partierna, medger att olikheter i myndighetsutövningen i de nordiska länderna i vissa fall kan innebära att det nordiska samarbetet försvåras.

Det centrala i utskottets skrivning är dock att majoriteten avvisar tanken på att en utredning av detta slag skulle vara en ensidig svensk angelägenhet, då svårigheterna i hög grad kan förklaras av att de fem nordiska länderna har olika lagstiftning.

Till detta kan läggas att vi har olika förvaltningstraditioner i Norden och att förvaltningarna i de fem länderna inte har samma uppbyggnad.

Dessutom är det uppenbart att de fem ländernas regeringar – av helt olika politisk färg – har skilda ambitioner för och gör olika prioriteringar i sin politik.

När det gäller de problem som sammanhänger med olikheterna i myndighetsutövningen mellan de olika länderna vill jag erinra om att man på Ministerrådets initiativ under senare tid har insamlat material från näringslivet för att klarlägga var dessa problem finns och hur de skall lösas. Ministerrådet har beviljat pengar för koordineringen av arbetet, och en rapport om resultatet av det är att vänta redan i höst.

Utskottet understryker vikten av att arbetet fortsätter och finner det naturligt att det sker inom de nordiska samarbetsorganen. Tilläggas kan att såväl Ministerrådet och presidiesekretariatet som utskotten och partigrupperna inom Nordiska rådet under senare år har fått betydligt ökade resurser för att fullgöra uppgifter av just det slag som motionärerna pekar på.

Erfarenheten har lärt oss att den politiska viljeinriktningen måste bestämmas av dem som valts att representera sina länder i Nordiska rådet – varje land, utom Island, representeras av 20 valda parlamentariker.

Kontentan av vårt resonemang är att detta arbete är en självklar uppgift för Ministerrådet. Ministerrådet har också ekonomiska resurser för detta. Vi vill undvika ett totalt onödigt dubbelarbete. Denna uppfattning delas av fyra av de fem partier som är representerade i utskottet.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 198 KARIN SÖDER (c):

Herr talman! Det ärende beträffande nordiska ministerrådets budget som vi har att behandla i kväll gäller ett belopp som är ganska blygsamt i förhållande till de stora summor som vi oftast har att besluta om. Men de dryga 100 miljoner som avser det nordiska samarbetet är ändå en mycket viktig post. Både Sture Korpås och Sture Palm har omvittnat den betydelse vi lägger i detta samarbete.

Under det senaste året har det nordiska samarbetet i hög grad dominerats av frågor som rör ekonomi och sysselsättning. Det är glädjande att kunna konstatera att den parlamentariska dynamiken och kraften i det nordiska samarbetet verkligen har fått ett stort utrymme och också givit goda resultat när det gäller regeringarnas samarbete. Jag törs hävda att det som hände i denna plenisal under Nordiska rådets session för drygt ett år sedan i fråga om parlamentarikernas samlade vilja att göra en insats också för en förbättrad ekonomi och för sysselsättningen var en milstolpe i det nordiska samarbetet. Det är glädjande att kunna se hur parlamentariker kan stå eniga över både nationsgränser och partigränser i för våra länder mycket viktiga frågor.

En annan betydelsefull sak som har hänt i det nordiska samarbetet under senare tid är en alltmer ökad partipolitisering. Många har dragit slutsatsen att den nationella sammanhållningen och de nationella bidragen till det nordiska samarbetet därmed skulle upphöra. Det är positivt att kunna verifiera att så inte har blivit fallet. Tvärtom har den partipolitiska delen av arbetet lett till att förslag och propåer som lagts fram i större utsträckning än tidigare har

grundat sig på en helhetssyn. När man väl kommit fram till behandlingen av frågorna har viljan att tillsammans verka för goda lösningar varit det som har genomsyrat arbetet. Vi har också kunnat konstatera att resp. länders partigrupper har kommit en bit på väg när det gäller att utforma nordiska handlingsprogram, vilket också i hög grad har bidragit till att öka aktiviteten i det nordiska samarbetet.

De motioner som behandlas i detta betänkande är också mycket intressanta. Jag är personligen speciellt glad över att den motion som jag väckt tillsammans med företrädare för samtliga riksdagspartier har blivit så välvilligt behandlad i utskottet. Jag vill gärna tacka utskottets ledamöter härför. I motionen föreslås att man i förberedelsearbetet med reformförslag och annat i högre grad än hittills skall beakta de nordiska synpunkterna och möjligheterna till samarbete och samsyn. När en gång initiativet till Nordiska rådet togs låg i botten just kravet på harmonisering av lagstiftningen och en strävan att på olika sätt underlätta för de nordiska medborgarna.

Med den öppna arbetsmarknad som vi har och med den passfrihet som existerar i Norden finns det anledning att understryka att det är nödvändigt att arbetet med ett s. k. nordiskt medborgarskap går vidare. Ett sådant skulle underlätta för människorna att under en längre eller kortare tid vistas i något nordiskt grannland. Det pågår för närvarande ett arbete med ett Codex Nordicus, och det är parlamentarikernas förhoppning att regeringarna verkligen aktivt arbetar vidare med denna fråga.

Jag skulle, herr talman, också gärna vilja nämna ett område som ägnats stor uppmärksamhet under senare tid, nämligen miljöfrågorna. Dessa är ytterligt angelägna för alla de nordiska länderna. Vi har gemensamt avgett skrivelser och gjort uppvaktningar i miljöfrågor, t. ex. när det gäller Storbritanniens bristande vilja till kamp mot försurningen. Det är ett exempel på nordiskt samarbete som kan följas upp på många andra områden.

Till sist, herr talman, hoppas jag att det beslut som riksdagen i dag går att fatta om regeringens skyldighet att i olika sammanhang beakta de nordiska synpunkterna kommer att ge resultat när det gäller de förslag som framläggs för riksdagen. Jag är övertygad om att vi för att få en heltäckande bild av i varje fall en del av de reformer och åtgärder som föreslås riksdagen bör få veta vad parlamentarikerna i Nordiska rådet gjort på resp. områden. Därigenom får riksdagens ledamöter och andra som studerar våra betänkan- den klart för sig att det nordiska samarbetet är en dynamisk del av det parlamentariska livet i Norden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 6 (svenska myndigheters åligganden i det nordiska samarbetet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservationen av Sture Korpås och Gunnel Jonäng – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

13 § Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkanden

1984/85:24 om ändring i utlänningslagen (1980:376) (prop. 1984/85:173),

1984/85:25 om ändrad administration av studiehjälp och vuxenstudiestöd
m. m. (prop. 1984/85:184),

1984/85:26 om socialförsäkringstillägg m. m. samt

1984/85:27 om flyktingpolitiken (skr. 1984/85:185).

Nr 149

Onsdagen den
22 maj 1985

Ändring i utlänningslagen

Anf. 199 TALMANNEN:

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 24, 25, 26 och 27 kommer att debatteras i tur och ordning. Voteringarna äger rum i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Först upptas alltså socialförsäkringsutskottets betänkande 24 om ändring i utlänningslagen.

Ändring i utlänningslagen

Anf. 200 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! I proposition 1984/85:173 föreslås vissa ändringar i utlänningslagen avseende införande av möjlighet att omhänderta utlänningsbiljett för resa från Sverige i syfte att säkerställa att utlänningen i enlighet med stadgandet i utlänningslagen själv står för kostnaden för sin resa från Sverige.

Majoriteten i utskottet har också tillstyrkt detta förslag. Folkpartiet har ensamt reserverat sig mot förslaget, vilket förvånar oss mycket med tanke på alla andra partiers fina tal om människans frihet och möjlighet att själv få bestämma över sitt liv och det som finns där omkring. De människor som kommer hit är ofta människor som flytt från sitt eget land på grund av förtryck och tragiska omständigheter, de kommer med en längtan efter frihet och vänligt bemötande. Vad möts de av vid gränsen till frihetslandet? Jo, en tuff attityd med krav att lämna ifrån sig den returbiljett som för utlänningen kostat en hel del pengar att anskaffa. Vi kan bara själva försöka sätta oss in i hur vi skulle ha reagerat vid ett sådant bemötande. Jag känner väl till att det finns många som försöker komma in i landet på fel sätt och utnyttjar de möjligheter som finns att ta sig in i vårt land samt att också omvandla returbiljetten till pengar under väntetiden i Sverige och på det sättet "lura" svenska staten på pengar vid eventuellt beslut om förpassning ur vårt land.

Som motionär, tillsammans med Elver Jonsson, är jag helt på det klara med de bekymmer det innebär för staten, både av ekonomisk och administrativ art, när en utlänningsbiljett vid avfärd från landet står utan returbiljett. Men vi kan ändå inte tro att det nu föreliggande förslaget skulle ge någon form av ekonomisk vinning för vårt land. Det har heller inte bevisats i propositionen eller under de diskussioner som förekommit i utskottet. Det finns därför ingen anledning att öka administrationen för polismyndigheten vid ankomstställen eller vid invandrarverket för att de skall kunna utföra omhänderta-

Ändring i utlänningslagen

gandet och administrera bevarandet av returbiljetterna. På grund av den långa beslutsprocessen innan flyktning får besked, måste troligen biljetterna ändå inlösas eller utbytas till ny bokning. Kostnaden kommer med all säkerhet att bli än större med det nu föreslagna förfarandet. Vi tror därför inte att förslaget innebär någon som helst ekonomisk fördel för Sverige.

I förslaget talas i stort sett bara om flyget. Därför vill jag be utskottsmajoritetens företrädare att tala om för mig vad som händer med dem som kommer med båt eller på annat sätt tar sig till vår gräns. Det är inte ofta som dessa vid återförpassning kan transporteras till det land de närmast kom ifrån. Därför måste de ändå förpassas per flyg till hemlandet. Då finns inga returbiljetter förvarade. Då får staten ändå träda in. Det blir alltså en stor skillnad från utlännning till utlämning.

Förslaget i propositionen innehåller alldeles för många antaganden och för litet fakta. Vi anser med full rätt att förslaget innebär ett alltför långtgående ingrepp i en personlig rättighet och att det måste krävas starka skäl för att införa ett nytt rättsinstitut, som innebär att myndighet kan göra ingrepp i människors privata rättssfär.

Detta har också tidigare uttalats i remissyttranden av sådana i denna fråga tunga instanser som JO, Sveriges advokatsamfund, Röda korset, Svenska flyktingrådet och Sveriges frikyrkoråd. Därför är det förvånande att detta förslag ändå lagts fram. Men det är än mer förvånande att de övriga partierna på den borgerliga sidan också ställt upp för detta helt onödiga och administrativt krångliga förslag.

Vi anser också – vilket framhållits i motion 3125 – att polisen på detta sätt i förväg gör en bedömning av om personen i fråga skall få tillstånd att stanna i Sverige. Det finns därigenom en uppenbar risk för att ett omhändertagande av returbiljett upplevs som att sannolikheten minskar för att den berörda personen skall få stanna i landet. För den utlämning som får behålla biljetten upplevs det därmed sannolikt som ett klartecken för att möjligheten att få stanna i Sverige har ökat.

En sådan ordning anser vi vore mindre lämplig.

Herr talman! Med dessa skäl som stöd bakom oss anser vi från folkpartiet att förslaget om omhändertagande av returbiljett från utlämning inte bör antas av riksdagen, och jag vill härmed yrka bifall till reservationen.

Anf. 201 ULLA JOHANSSON (s):

Herr talman! I betänkandet 24 med anledning av proposition 173 behandlas vissa av lagrådet granskade och godkända förslag till ändringar i utlänningslagen. En motion har väckts av folkpartiet som yrkar avslag på propositionen. Den har avstyrkts av utskottet, men föranlett en folktopartistisk reservation till betänkandet.

Förslaget i propositionen ger polismyndigheten möjlighet att omhänderta en utlännings returbiljett för att om möjligt säkerställa att han i enlighet med stadgandet i 99 § i utlänningslagen själv står för sin resa från Sverige om han avvisas eller utvisas.

De flesta utlämningar som kommer till Sverige saknar tillgångar som kan

tas i anspråk för eventuell återresa. Det händer däremot att de har biljett för resa från Sverige. Det beror på att många flygbolag kräver att en passagerare som är viseringspliktig men saknar visering skall ha returbiljett för att få följa med planet. Om utlänningen får behålla returbiljetten tills returresan skall göras kan han ha sålt biljetten eller skickat den ur landet eller till den som har organiserat resan till Sverige som delbetalning för resan.

Om staten skall betala utresan är chanserna mycket små att få några pengar tillbaka. Rikspolisstyrelsen uppskattar kostnaderna för 1983/84 till ungefär 1,5 milj. kr. Dessutom har kriminalvårdsstyrelsen verkställt transporter för upp till 2 milj. kr.

I den avvägning som statsrådet måste göra är det viktigt att påpeka att det inte kan finnas någon absolut rätt att stanna i Sverige därför att man har åkt hit. Man måste vara beredd på en återresa. Både Nederländerna och Schweiz tillämpar redan nu dessa bestämmelser.

En förutsättning för omhändertagande av biljetten är att det inte framstår som osannolikt att utlänningen kommer att vägras rätt att stanna i Sverige. Det måste också bedömas föreliggande risk att utlänningen kommer att förfoga över biljetten på ett sådant sätt att han kommer att sakna möjlighet att betala sin återresa.

Folkpartiet anför i sin motion att förslaget, om det genomförs, innebär ett för stort ingrepp i människors privata rättssfär. Utskottet anser, liksom statsrådet, att så inte är fallet.

De som får stanna kan få sin försörjning tryggad genom statens försorg under väntetiden och kan sägas ha en potentiell skuld till staten. Den som utvisas eller avvisas ådrar sig en skuld när återresan sker. Det är därför som utskottet yrkar bifall till propositionen och avslag på motionen. Utskottet föreslår dessutom en liten ändring av 68 §, som en följd av den föreslagna 66 a § om begränsning av rätt till överklagande.

Med detta, herr talman, ber jag än en gång att få yrka bifall till utskottets hemställan i betänkande 24 och avslag på folkpartiets reservation.

Anf. 202 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Det vi fick höra av Ulla Johansson var det som vi har läst om i propositionen och det som har anförts i utskottet under behandlingen. Men jag fick inget svar på de frågor som vi tog upp i samband med folkpartiets motion, bl. a. beträffande den kostnad som administrationen av de föreslagna åtgärderna medför. Det blir en väldigt stor kostnad. Men vi tror inte att den kostnaden på något sätt kommer att bli större än den kostnad staten har i dag för att förpassa dessa människor ur landet.

Vi fick också höra här att förslaget inte innebär något stort ingrepp i de privata rättigheterna. Men det är faktiskt ganska tunga instanser som under remissomgången har uttalat att det är ett ingrepp. Det är ganska underligt att detta bara slätas över och att utskottsmajoriteten över huvud taget inte bryr sig om yttrandena från dessa remissinstanser, som trots allt är mycket tunga i sådana här ärenden. Jag tycker att det var litet dåligt att vi inte har kunnat få svar på de frågor vi har ställt i vår motion och som jag också har ställt i mitt anförande.

Anf. 203 ULLA JOHANSSON (s):

Herr talman! Om man läser propositionen och studerar bakgrunden till förslaget ur ekonomisk synpunkt, kanske man kan finna att ett viktigt inslag är att vi vill hjälpa den enskilda människan att klara återresan utan att sätta sig i skuld och också komma ifrån att de som organiserar resor till Sverige gör sig ekonomisk vinning på att ta tillbaka biljetten som delbetalning för den gjorda resan.

Lagrådet har granskat lagförslaget och godkänt det – det kan vi också stryka under. Vi kan även stryka under att det trots allt rör sig om 3,5 miljoner. Polisen har ändå skyldighet att kolla det här med biljetterna, så den administrationen bör inte bli så stor och ekonomiskt betungande.

Jag yrkar än en gång avslag på reservationen och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 204 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Får jag då bara ställa en fråga, nämligen den som jag ställde i mitt anförande: Hur går det med alla dem som kommer på andra vägar, de som kommer per båt och de som tar sig in i landet på andra ställen och som inte har några returbiljetter som kan omhändertas men som ändå kanske inte kommer att få stanna kvar i landet?

Anf. 205 ULLA JOHANSSON (s):

Herr talman! De som ingen returbiljett har kan man ju inte heller ta returbiljetten ifrån. Dem får man hjälpa i vanlig ordning.

Anf. 206 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Det var precis det jag ville komma fram till. Vi får ändå kostnader för en hel del människor, när vi skall se till att de kommer ur landet. Med tanke på att det är en liten del av kostnaderna som avser de människor som kommit per flyg – som trots allt inte är så värst många – är det ganska onödigt med en så stor apparat som det är att tillsätta nya instanser som skall sköta om förpassningen. Jag tycker att det här är en av de mest onödiga saker vi kommer att lagstifta om i den här riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om socialförsäkringsutskottets betänkande 27.)

Anf. 207 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera socialförsäkringsutskottets betänkande 25 om ändrad administration av studiehjälp och vuxenstudiestöd.

Onsdagen den
22 maj 1985

*Ändrad administration av studiehjälp och vuxenstudiestöd***Anf. 208 MARGÓ INGVARSSON (vpk):**

Herr talman! Försäkringskassorna har under senare år fått vidkännas kraftiga personalminskningar, delvis på grund av hårda besparingskrav men också till följd av förändringar i administrationen. De förändringar som skett i administrationen har inte inneburit den minskning av arbetet på försäkringskassorna som beräknats och står heller inte i proportion till minskningen av antalet tjänster.

När man slopade kontantutbetalningarna minskade visserligen allmänhetens besök vid kassorna, men detta har samtidigt inneburit att personalen måste använda mera av arbetstiden till telefonkontakter och till blankett-skickande. Det är inte ovanligt att försäkringskassornas kunder glömt att fylla i uppgifter eller fyllt i fel på blanketterna. Tidigare kunde detta rättas till vid kundens besök på kassan i samband med utbetalningen, men nu får det ske genom telefon- och brevkontakter.

Ett annat exempel är de förändrade rutinerna vid korttidssjukdom för statsanställda. Inte heller denna administrativa förändring medförde förväntad minskning av arbetsuppgifterna vid försäkringskassorna. Visserligen försvann en del rutinarbete, men telefonkontakterna och andra kontakter med de ståtliga myndigheterna har ökat.

När det gäller förändringen av administrationen av vuxenstudiestödet verkar det faktiskt gripet ur luften att den skulle medföra en minskning av försäkringskassornas arbete motsvarande 58 årstjänster. Om det förhöll sig på det sättet att sammanlagt 58 tjänstemän vid landets försäkringskassor enbart hade till uppgift att administrera vuxenstudiestödet kunde man kanske dra den slutsatsen att dessa tjänstemän blir överflödiga när administrationen förs över från försäkringskassorna till de studiesociala myndigheterna. Men administrationen av vuxenstudiestödet ligger ovanpå andra arbetsuppgifter på redan överbelastade tjänstemän.

Vår reservation i det här betänkandet har inte kommit till av personalpolitiska motiv, även om det i och för sig kunde vara befogat, utan avsikten med reservationen är att inte ytterligare utarma försäkringskassorna på personal. En ytterligare minskning av personalen innebär nog inte någon besparing. Förmodligen skulle besparingen bli större för samhället och för individen, om försäkringskassan i stället fick en personalförstärkning. Jag kan peka på ett par områden där försäkringskassorna verkligen behöver personalförstärkning.

Det första området gäller handläggningen av arbetsskadeärenden. De enormt långa handläggningstiderna på 1–2 år beror till största delen på personalbrist vid försäkringskassorna. Här skulle individerna verkligen tjäna på att kassorna fick en personalförstärkning. Om ärendet sedan skall överklagas, tar det ytterligare kanske två tre år enligt uppgifter som jag har inhämtat. Om den klagande vinner, har det alltså tagit fem år att få ut ersättningen. Då får individen inte ut ersättningen med ränta utan erhåller samma belopp som för fem år sedan, alltså en ren förlust för den enskilde.

Onsdagen den
22 maj 1985

*Ändrad administration av studie-
hjälp och vuxen-
studiestöd*

Det andra området är rehabiliteringen av långtidssjuka. Nu kommer kassorna in i bilden alldeles för sent, eftersom de har för mycket annat arbete att sköta. Kassorna bedömer själva att de skulle kunna spara pengar – även åt individerna – om de fick en möjlighet att komma in tidigare och föreslå rehabiliteringsåtgärder.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vpk-reservationen.

Anf. 209 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Det finns säkert mycket att säga om försäkringskassorna och deras arbetsuppgifter. Jag deltar gärna i en sådan diskussion, men ärendet i dag gäller inte detta utan handlar om en förändrad administration av vuxenstudiestöden. Innan jag går in på vpk:s reservation, vill jag därför göra kammaren uppmärksam på den förenkling som dagens beslut innebär för vissa grupper studiestödstagare.

När det gäller studiebidraget till gymnasieelever avskaffas exempelvis ansökan, och utbetalning kommer att ske månadsvis baserat på klasslistor från skolorna. För den enskilde innebär detta en betydande förenkling och även snabbare utbetalning.

För gymnasieelever finns också inackorderingstillägg, extra tillägg och återbetalningspliktiga medel. Dessa olika stöd samordnas nu på en ansökningsblankett, och administrationen samlas på ett ställe, nämligen hos studiemedelsnämnderna.

Också vuxenstudiestödets administration samlas på ett ställe och då hos vuxenutbildningsnämnderna. Detta innebär klara fördelar för de studerande och dessutom en icke obetydlig besparingseffekt. Utskottet är helt enigt om att tillstyrka regeringens förslag på dessa punkter.

Vpk tar i sin reservation upp konsekvenserna för försäkringskassornas personal, som alltså i dag hanterar delar av vuxenstudiestöden. Man vill ha en anställningsgaranti vid försäkringskassorna. Enligt utskottets mening måste försäkringskassornas personalbehov på sedvanligt sätt prövas i kommande budgetarbete. Jag vill påpeka att förändringen skall ske den 1 juli 1986. Vi kan i riksdagen inte utfärda några särskilda garantier för just den här personalgruppen, speciellt inte hos ett icke-statligt fristående organ.

Påpekas kan dock att riksförsäkringsverket och försäkringskassorna redan i den nyligen beslutade budgeten har undantagits från den i övrigt gällande 2-procentiga nedskärningen av förvaltningsutgifterna. Hur man disponerar personalen för olika arbetsuppgifter beslutas av varje organ för sig. Detta gäller givetvis också vid omorganisationer.

Jag är övertygad om att försäkringskassorna i nära samarbete med de fackliga organisationerna kommer att kunna lösa uppkommande personalproblem. Självklart kommer också vuxenutbildningsnämnderna att ha ett stort intresse av att ta vara på erfarenheter och kunnande hos berörd personal vid nyanställningar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om socialförsäkringsutskottets betänkande 27.)

Anf. 210 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera socialförsäkringsutskottets betänkande 26 om socialförsäkringstillägg m. m.

Nr 149

Onsdagen den
22 maj 1985

Socialförsäkringstillägg

*Socialförsäkrings-
tillägg*

Anf. 211 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Den tekniska revolutionen, som just tagit sin början, kommer att föra med sig en total förändring, som kullkastar den nuvarande basen för vårt ekonomiska system. Frågan är hur vi bäst hanterar den nya teknikens konsekvenser.

Med den nya tekniken kommer den mängd arbete som måste göras för den samhällseliga produktionen att minska. Denna omvälvning kan leda åt två håll. Den ena vägen kan leda oss in i ett totalt programmerat och teknokratiskt samhälle. Den andra vägen kan leda oss till ett fritt samhälle, där den nödvändiga produktionen inte fyller mer än en mycket begränsad del av vår tid och där arbetet följaktligen inte längre utgör den viktigaste verksamheten. Den senare vägen ger uttryck för en kreativ syn på teknologins möjligheter och anknyter till Marx tes om en befrielse från lönarbetet.

Hur man än ser på eller vill förhålla sig till den nya tekniken – om man ser den som en frigörelse eller som ett hot – kommer den att ställa oss inför en skiljeväg. Den nya tekniken kommer med all sannolikhet att medföra en mycket stor arbetslöshet.

Redan i dag ligger arbetslösheten på 10–20 % i vissa västeuropeiska länder. Det finns beräkningar som visar på en stigande arbetslöshet uppemot 30–50 % bland den aktiva befolkningen omkring sekelskiftet. I en av de mest seriösa amerikanska prognoserna, från Stanford Research Institute, räknar man med att 80 % av de manuella arbetena skall vara automatiserade vid samma årtal. Det betyder att 20 miljoner av nuvarande 25 miljoner manuella arbeten i USA kommer att försvinna.

I en japansk fabrik, Fujitsu Fanucs, räknar man med att 1986 ha 200 arbetare anställda för en produktion som för bara några år sedan skulle ha krävt 2 800 arbetare. Hos Hitachi säger man: "1986 räknar vi med att få bort alla arbetare ur tillverkningshallarna. Kvar i fabriken blir bara några underhållstekniker och kontorsanställda."

I Frankrike har under de senaste tio åren redan en miljon arbeten, dvs. ett av tio, försvunnit inom industrin. Och ändå har automatiseringen knappt börjat där.

Huruvida de nämnda tendenserna direkt kan översättas till svenska förhållanden är svårt att veta, men att den nya tekniken och dess följdverkningar också kommer att slå igenom i vårt land är säkert.

Hittills har jag bara talat om tänkbara framtidsperspektiv. Men redan i dag möter många människor ekonomiska svårigheter. Att människor tvingas söka samhällets stöd för sitt uppehälle har olika orsaker. Arbetslöshet, dyrtid och försämrade reallöner är de vanligaste orsakerna till människors behov av ekonomiskt bistånd.

Man räknar med att en tredjedel av dem som får socialhjälp i dag får det på grund av att deras arbetsinkomster, trots att de i många fall har en heltids- och en halvtidsarbetande i familjen, inte räcker till för att täcka de nödvändiga utgifterna.

En tredjedel av socialbidragen betalas ut på grund av arbetslöshet. Den rena arbetslösheten är en vanlig orsak till socialbidrag, antingen därför att den arbetslöse aldrig har kommit in i arbetslöshetsförsäkringen eller därför att han eller hon har blivit utförsäkrad från den.

Ytterligare en tredjedel av socialbidragen utbetalas av mer traditionella skäl.

Socialbidragen är den yttersta utposten i det sociala skyddsnetet, och därför är de en bra indikator på när sociala missförhållanden och ekonomiska orättvisor sprider sig i samhället. Kommunernas kostnader för socialbidrag har under de senaste två åren ökat med 51 % eller, i pengar räknat, med 1 miljard kronor. Mellan 5 % och 6 % av befolkningen eller i rena siffror en halv miljon människor behöver nu hjälp av samhället för att klara sin försörjning.

Det är de fattigaste kommunerna som har de största utgifterna för socialbidragen. Nivåskillnaderna på bidragens storlek är stora mellan olika kommuner. Eftersom levnadskostnaderna nu för tiden bedöms vara lika stor över hela vårt land, måste man se dessa skillnader som en stor orättvisa.

Socialbidragens utveckling visar på brister som är generella i vårt samhälle. Stora delar av behovet av socialbidrag bottenar i arbetslöshet eller otillräckliga inkomster. I detta läge är det rimligt att staten tar på sig ett större ansvar för människors trygghet. Det kan ske i form av ett genomförande av det gamla förslaget om ett socialförsäkringstillägg, men man kan förstås också tänka sig ett riktat stöd till kommunerna för deras socialbidragskostnader. Av dessa båda alternativ är det första att föredra.

För att garantera människors ekonomiska och sociala grundtrygghet behövs åtgärder som är av både kortsiktig och långsiktig karaktär. Genom att göra socialbidragen rättvisa och införa ett socialförsäkringstillägg kan man garantera de kortsiktiga åtgärderna.

Beträffande de mer långsiktiga åtgärderna skall jag återknyta till där jag började, där olika framtidsperspektiv beroende på den nya teknikens möjligheter och effekter skissades. Jag menar att samhället måste skaffa sig beredskap inför de olika perspektiv som den nya tekniken kan föra med sig. Vi måste också diskutera hur den nya tekniken skall användas.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till vpk-reservationen vid detta betänkande.

Anf. 212 BÖRJE NILSSON (s):

Herr talman! Vi behandlar nu tre motioner som på nytt aktualiserar frågan om införande av socialförsäkringstillägg; det är Lars-Erik Lövdén, Lena Öhrsvik och Inga Lantz som står för dem.

Utskottet ställer sig i princip positivt till ett socialförsäkringstillägg. Vi delar motionärernas uppfattning att ett tillägg av detta slag kan innebära många fördelar, och det har vi också uttalat tidigare från utskottet.

Enligt utredningsförslaget är det tänkt att socialförsäkringstillägget skall administreras av försäkringskassorna. Därmed skulle man ge personalen inom den nuvarande socialtjänsten ökade möjligheter till allmänt förebyggande och rehabiliterande åtgärder. En annan effekt som ett sådant tillägg kan föra med sig är att man får en utjämning av sociala kostnader mellan kommuner med olika social struktur.

Utskottet ser alltså mycket gärna att en reform av detta slag genomförs, men problemet är också nu samhällsekonomin, som alla är medvetna om. Meningen är att staten skall ta ett ökat ansvar för socialförsäkringstillägget. Det tillåter inte den ekonomiska situationen just nu. Vi skall vara medvetna om att en reform av detta slag är oerhört kostsam om den skall ha betydelse för kommunerna och de enskilda människorna. Det är alltså svårigheter att skapa utrymme för detta under nuvarande ekonomiska förhållanden.

Mot bakgrund härav anser utskottet sig inte ha någon möjlighet att förorda bifall till motionerna. Utskottet förutsätter dock – det skriver vi på s. 5 i betänkandet – att regeringen aktualiserar frågan om införandet av ett socialförsäkringstillägg så snart det finansiella läget medger detta.

I går fördes en omfattande interpellationsdebatt mellan socialministern och Margó Ingvardsson från vpk om just socialförsäkringstillägg. Där uttalade socialministern att han är införstådd med denna uppläggning. Han kommer alltså att fortlöpande pröva de ekonomiska förutsättningarna för att införa ett socialförsäkringstillägg.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkande 26.

Anf. 213 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Jag tycker att Börje Nilsson skjuter ifrån sig problemet, som är de ökade kostnaderna för socialhjälpn beroende på den situation som vi har på arbetsmarknaden och på den ekonomiska situation som framför allt många barnfamiljer och andra låginkomsttagarfamiljer befinner sig i. Man slipper inte undan från att betala ut de pengarna. Det är bara det att det är kommunerna som drabbas. Vi vet att det är de fattigaste kommunerna som har de största svårigheterna både när det gäller arbetsmarknadsläget och när det gäller de rent ekonomiska resurser som man har att tillgå.

Ett sätt att minska orättvisorna och göra det hela rättfärdigare vore att införa ett socialförsäkringstillägg. Vi kan inte låta folk svälta ihjäl. Det finns ingenting som tyder på att behovet kommer att minska. Tvärtom måste man ute i kommunerna när man antar budgetar slå på när det gäller socialhjälpresurser för att få det hela att gå ihop.

När förslaget diskuterades var inte den ekonomiska situationen så svår och arbetsmarknadsläget så svårt som i dag. Då resonerade socialutredningen som så att det skulle frigöras resurser för socialarbetare, ifall man kunde lägga upp det här på ett annat sätt. Då skulle socialarbetare kunna ägna sig mer åt socialt behandlingsarbete och rehabilitering, någonting som ansågs väldigt angeläget då och som är ännu mera angeläget nu. Pengarna måste alltså ut. Vi skulle kunna använda resurserna på ett bättre sätt genom att införa socialförsäkringstillägg. Alla är dessutom tydligen överens om att det behövs.

Anf. 214 BÖRJE NILSSON (s):

Herr talman! Jag kan instämma i att det finns problem med det nuvarande bidragssystemet vad gäller socialtjänsten. Jag vet att utgifterna för det här ändamålet är betungande för många kommuner. Det beror på den sociala strukturen.

Det finns alltså en stor politisk enighet om ett socialförsäkringstillägg. Vi får arbeta i den riktningen. Vi måste dock vara medvetna om att skall det här få betydelse för kommunerna och de enskilda människorna krävs ekonomiska resurser hos staten. Vi vet att arbetet med att förbättra statens ekonomi går i rätt riktning. Vi får väl avvakta något år innan vi genomför en reform av detta slag som är så oerhört kostnadskrävande.

Jag är medveten om att det finns många människor som har det ekonomiskt besvärligt, nu liksom tidigare. Det får man naturligtvis lösa på bästa sätt inom ramen för det socialpolitiska bidragssystem vi nu har, i avvaktan på att vi kan genomföra systemet med tillägg.

Anf. 215 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Det är en annan sak också. Kommunernas normer för socialbidrag för t. ex. ensamstående varierar mellan 75 % och 140 % av basbeloppet. Detta innebär skillnader på i runt tal 1 000 kr. i månaden för ensamstående och upp till 2 500 för en trebarnsfamilj.

Jag tycker inte det är rimligt att man skall ha så olika ekonomiskt bistånd beroende på vilken kommun man råkar bo i.

Detta ger en annan dimension åt diskussionen om socialförsäkringstillägg. Vi måste få enhetliga, rättvisa och skäliga normer. Ett sätt att åstadkomma detta är att genomföra ett socialförsäkringstillägg som skall vara så väl tilltaget att det täcker de behov människor har för att klara sin försörjning vid olika former av inkomstbortfall.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om socialförsäkringsutskottets betänkande 27.)

Anf. 216 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera socialförsäkringsutskottets betänkande 27 om flyktingpolitiken.

Anf. 217 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Den riksdagskrivelse som innehåller en samlad redovisning av Sveriges flyktingpolitik och som i huvudsak ligger till grund för det betänkande vi nu skall diskutera har inte föranlett något uttalande från utskottets sida. Där råder full enighet.

Däremot har ett par motioner som behandlats i samma betänkande föranlett reservationer. Jag skall i korthet beröra den moderata reservationen nr 2, som är föranledd av en motion av Allan Ekström och som handlar om utvisning på grund av brott.

Utvisning på grund av brott får enligt 40 § i utlänningslagen endast ske om vederbörande döms för ett brott på vilket kan följa fängelse i mer än ett år. En ytterligare förutsättning är att det skall föreligga risk för fortsatt brottslig verksamhet eller att omständigheterna vid brottet är försvårande.

Enligt 41 § i utlänningslagen får en utlänning som haft permanent uppehållstillstånd här sedan minst två år tillbaka när åtal väcks, eller som då är bosatt i Sverige sedan minst tre år tillbaka – beträffande nordisk medborgare två år – utvisas ur landet endast om synnerliga skäl föreligger. Ett sådant skäl kan vara brottslighet av särskilt allvarlig art.

Enligt motionären och oss reseranter borde den naturliga utgångspunkten vara den motsatta, dvs. vederbörande skulle vara skyldig att åberopa de skäl som bör föranleda att han likväl skall ha rätt att bo kvar här.

Enligt vår reservation bör således 41 § i utlänningslagen ändras i enlighet härmed. Andra meningen i paragrafen, som talar om att synnerliga skäl för utvisning måste föreligga i de aktuella fallen, bör utgå. Vår lagstiftning skulle då bättre harmonieras med andra länders som inte har denna särslagstiftning.

Herr talman! Jag yrkar härmed bifall till reservation 2 och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 218 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! I socialförsäkringsutskottets betänkande 1984/85:27 om flyktingpolitiken, där man behandlar dels regeringens skrivelse om flyktingpolitiken, dels en del väckta motioner rörande flyktingmottagning har vi från folkpartiet ställt oss bakom allt i regeringens skrivelse. Däremot har vi i en motion undertecknad av mig m. fl. tagit upp några för oss i folkpartiet angelägna frågor, som berör det direkta mottagandet.

Jag vill först konstatera, att det känns bra att det finns ett brett intresse för att upprätta ett regionalt flyktingkontor i Norden med troligt säte i Stockholm. Vi hoppas att det förberedande arbete som nu inlett skall innebära att vi snart får se detta projekt färdigställt.

Vi har också i motionen 2759 yrkat att ett förbud mot placering av barn under 16 år i kriminalvårdsanstalt eller allmänt häkte införs i utlänningslagen.

Utskottet har behandlat detta yrkande, och vi nöjer oss med det uttalande som var uttryckt i propositionen, där det föreslogs att barn under 16 år och en

av barnets vårdnadshavare inte utan synnerliga skäl skall få tas i förvar. En uttrycklig bestämmelse om detta föreslogs bli intagen i utlänningslagen. Om det i undantagsfall kunde bli aktuellt med omhändertagande i polisarrest, skulle detta få ske bara under några timmar i samband med t. ex. direktavvisning. Detta beror på att det inte alltid vid sådana här tillfällen finns lokaler att tillgå som är helt lämpade för ändamålet. Jag är också tacksam för utskottets uttalande, att ansträngningarna för att anskaffa andra förvarslokaler måste intensifieras.

Herr talman! Vi har i motionen också yrkat att frågan om juridisk hjälp vid gränsen måste tas upp till förnyad prövning, enär vi anser att sådan hjälp är en rättighet som varje flykting borde ha.

Vår principiella inställning är att den som ansöker om politisk asyl skall kunna få juridiskt biträde redan vid gränsen och vidare överklaga ett eventuellt beslut om avvisning. Vi har i vår motion utgått från att denna fråga är av så angelägen art att den kommer att tas upp i den av regeringen tillsatta utredningen om asylförfarandet vid gränsen. Vi har också utgått från att detta leder fram till ett förslag. Detsamma gjorde utskottet i sitt betänkande 1983/84:30, och jag hoppas att regeringen har uppmärksammat det. Men eftersom ännu inget förslag har framlagts och vi därför inget vet i denna fråga, har vi från folkpartiets sida reserverat oss för motionens yrkande 3.

Jag känner till att rättshjälpskommittén har behandlat detta ärende och föreslagit en sänkning av gränsen för möjlighet till erhållande av rättshjälp från, som i dag, en veckas förvarstagande, till tre dagars förvarstagande. Men eftersom den frågan ligger för beredning inom regeringskansliet och inget förslag är framlagt, så föranleder det inte oss inom folkpartiet att hålla tillbaka vårt krav om denna rättvisa rättighet för alla asylsökande.

Herr talman! Jag vill därför yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 219 ULLA JOHANSSON (s):

Herr talman! Betänkandet 27 från socialförsäkringsutskottet innehåller två delar – det behandlar dels motioner väckta under den allmänna motionstiden, dels skrivelse från regeringen om flyktingpolitiken.

I motion 1715 av Sten Andersson i Malmö uttrycker motionären ett önskemål om att personer som saknar pass skall avvisas vid gränskontroll eftersom, enligt motionären, passen ofta förstörts för att ge större chans till asyl, och asyl söks i Sverige inte i första hand på grund av problemen i hemlandet utan på grund av vår höga sociala standard.

Utskottet anser att ett sådant förfarande skulle stå i strid med flyktingkonventionen. Däremot skall man göra allt för att förhindra att pass förstörs under resan till vårt land. Det gäller passkontroll under båtresa till Sverige. Man har fört diskussioner med flyktingkommissarien, och regeringen har dessutom tillsatt en utredning som skall se över asylförfarandet vid gränserna. Utskottet har med hänsyn till detta avstyrkt bifall till motion 1715.

Den motion som Kenth Skårvik talade om handlar om ett tillkännagivande om juridisk hjälp vid gränsen. Samma förslag har vi haft tidigare, och det avslogs då med hänvisning till den utredning om asylförfarandet vid

gränserna som nu arbetar.

Frågan om rätt till offentligt biträde i samband med att utlänning tas i offentligt förvar behandlades av rättshjälpskommittén i dess betänkande SOU 1984:4. Kommittén sade att om rättshjälpskommissionen skall kunna ges måste tiden i förvar begränsas ytterligare, från nuvarande en vecka till tre dagar. Det förslaget bereds nu i regeringskansliet, och utskottet anser därför att motionen inte föranleder någon riksdagens åtgärd nu.

Angående flyktingkontoret i Norden vill jag framhålla att flyktingkommis- sarien i juni i fjol hemställde till utrikesministern om att få upprätta ett regionalt kontor för Norden i Stockholm. Detta förslag har mottagits positivt, och det pågår för närvarande ett arbete med att inrätta ett sådant kontor. Frågan skall bl. a. behandlas i Nordiska rådets juridiska utskott vid ett sammanträde i augusti. Därmed är detta yrkande enligt utskottet tillgodosett.

Gunnel Liljegren m. fl. (m) yrkar i motion 2440 på en likartad tillämpning i Norden av regler angående flyktingmottagning. Utlänningslagstiftningen har under senare år varit föremål för översyn i Danmark, Sverige, Finland och Norge. De förändringar som har gjorts har tagit hänsyn till Nordiska rådets rekommendationer om en harmonisering av utlänningslagstiftningen. Ännu återstår en harmonisering av lagstiftningen, framför allt av formell natur – mer än av materiell. Det nordiska lagstiftningsutskottet diskuterar emellertid fortfarande denna fråga, och därför avstyrker utskottet motionen, eftersom riksdagens åtgärd inte nu är påkallad.

Allan Ekström återkommer i sin motion 346 med frågan om utvisning. Enligt 40 och 42 §§ utlänningslagen kan utlänning som begått brott, på vilket kan följa fängelse i mer än ett år, utvisas. Det skall föreligga risk för fortsatt brottslig verksamhet eller också skall brottet vara av allvarlig art. Vi behandlade denna fråga i utskottets betänkande 1983/84:30, och de invandrarpolitiska skäl som då fanns mot en särbehandling av invandrare finns fortfarande. Utskottet framhåller dock att det är viktigt att regeringen följer utvecklingen av praxis på området, men vi finner ingen anledning att frånga vårt tidigare ställningstagande och avstyrker bifall till motion 346. Därmed yrkas avslag på reservation 2.

När det gäller förbudet att placera barn under 16 år i kriminalvårdsanstalt eller allmänt häkte anser vi från utskottets sida att vi inte kan gå med på ett absolut förbud, men vi hävdar att det är nödvändigt att sådana lokaler ställs till förfogande som ger den allra bästa miljö för dem som skall förvaras. Vi yrkar avslag på motionen.

Den skrivelse från regeringen som riksdagen har fått med en redovisning av den svenska flyktingpolitiken under 1984 har tillkommit på förslag från invandrarpolitiska kommittén. Denna redovisning är förnämlig, och den anbefalls på det varmaste till läsning av de ledamöter som eventuellt inte har hunnit läsa den inför kvällens överläggning. Här ger man en sammanfattning av regeringens arbete när det gäller att öka insatserna för att effektivisera biståndet till flyktingar utanför Sverige, för ett internationellt arbete, för en jämnare ansvarsfördelning mellan berörda europeiska stater. Här redovisas

vad som gjorts för en bättre reglering av flyktingströmmen till Sverige, en klarare tillämpning av asylreglerna och ett nytt system för en effektivare handläggning av asylärenden, en förkortning av handläggningstiderna i utlänningsärenden och ett nytt system för kommunalt mottagande av flyktingar. Denna skrivelse är värd ett studium. Ingen har motionerat om någonting i anledning av skrivelsen, och det tar vi som ett uttryck för att alla uppskattar denna redovisning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i betänkande nr 27 och avslag på reservationerna.

Anf. 220 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det får inte råda någon särlagstiftning beträffande utländska medborgare i förhållande till svenska medborgare, säger Ulla Johansson. Jag tror att jag kan göra mig till tolk för väldigt många människor – jag vill påstå en majoritet – när jag säger att det ligger djupt rotat i det svenska rättsmedvetandet att en person som trots allt är gäst i vårt land bör underordna sig vårt lands lagar och vårt samhällssystem. Det är så att det är rådande lagstiftning som är en särlagstiftning i förhållande till lagstiftningen i andra länder, som har betydligt starkare skrivningar och inte har den här undantagsparagrafen. Vi anser inte att den skall finnas kvar, och det är därför som vi har följt upp motionen i vår reservation.

Överläggningen var härmed avslutad.

Socialförsäkringsutskottets betänkande 24

Utskottets hemställan bifölls med 260 röster mot 29 för reservationen av Kenth Skårvik.

Socialförsäkringsutskottets betänkande 25

Mom. 2 (personal vid försäkringskassorna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservationen av Margó Ingvardsson – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Socialförsäkringsutskottets betänkande 26

Mom. 2 (socialförsäkringstillägg)

Utskottets hemställan bifölls med 275 röster mot 15 för reservationen av Margó Ingvardsson.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Socialförsäkringsutskottets betänkande 27

Mom. 3 (juridisk hjälp vid gränsen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Kenth Skårvik – bifölls med acklamation.

Nr 149

Onsdagen den
22 maj 1985

Mom. 6 (utvisning på grund av brott)

Utskottets hemställan bifölls med 224 röster mot 63 för reservation 2 av Gullan Lindblad m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

14 § Föredrogs

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

1984/85:29 Redogörelse för vissa ändrade villkor i avtalsgruppsjukförsäringen (skr. 1984/85:187)

1984/85:31 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet 1985/86

1984/85:32 Barnpensioner (prop. 1984/85:100 delvis)

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

15 § Kammaren beslöt att förhandlingarna skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

16 § Anf. 221 TALMANNEN:

På morgondagens föredragningslista upptas utrikesutskottets betänkande 16 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

17 § Kammaren åtskildes kl. 23.36.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert